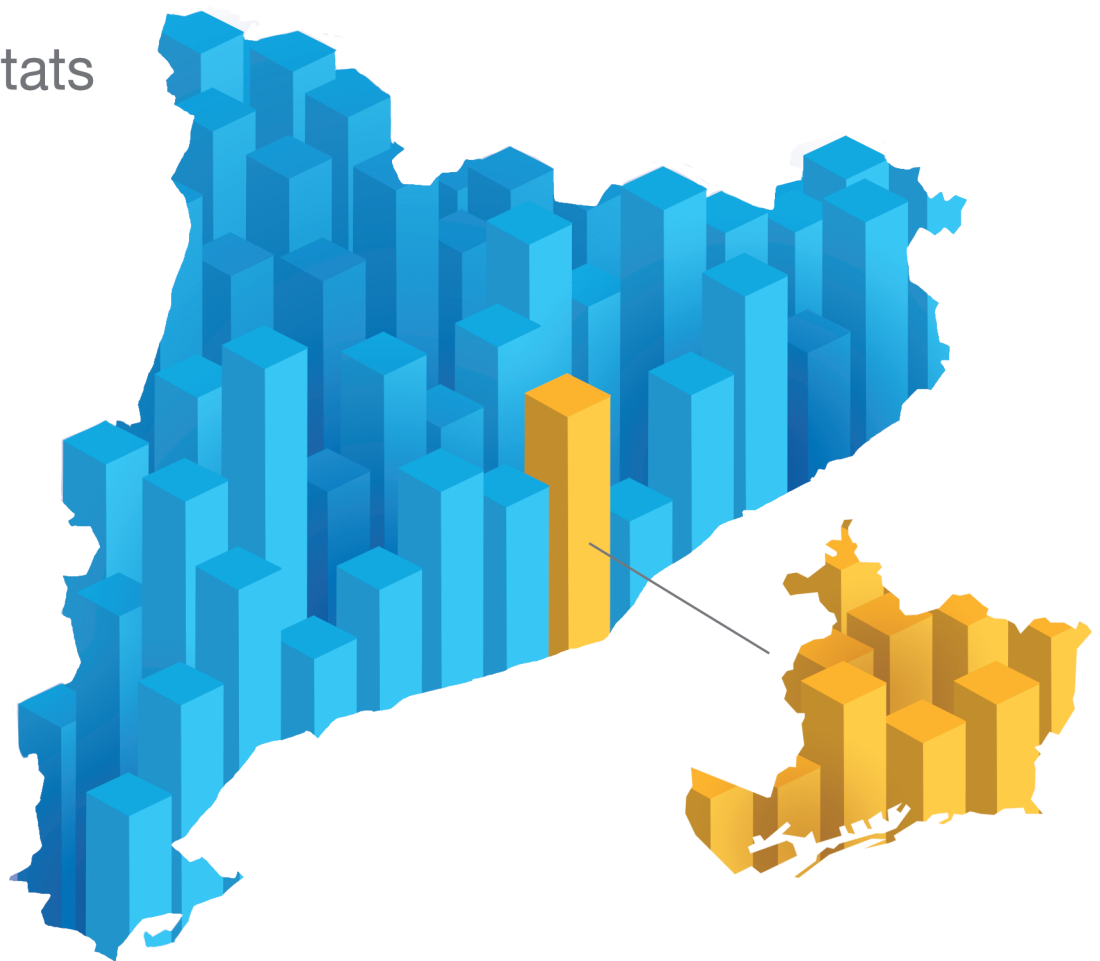

EL PANORÀMIC 2016

Dades per
enfortir
les entitats

www.elpanoramic.org

Un projecte promogut per:

Impulsat conjuntament per:

Amb el suport de:

Edita:

TORRE JUSSANA - CENTRE DE SERVEIS A LES ASSOCIACIONS

Av. Cardenal Vidal i Barraquer, 30.

08035 Barcelona

tjussana@bcn.cat

www.bcn.cat/tjussana

Autors/es:

Montse Fernández i Pau Vidal

Disseny i Maquetació:

Cristina Bueno

Juny 2017

Aquesta publicació vol contribuir a la millora de l'associacionisme d'arreu de Catalunya i, en concret, de la ciutat de Barcelona. Està pensada per a la seva màxima difusió i s'autoritza la distribució, còpia i reutilització sempre que es faci sense ànim de lucre i reconeixent l'autoria.

Més informació a www.elpanoramic.org

TORR
EJUS
SANA

CENTRE DE SERVEIS A LES
ASSOCIACIONS

Dossier Barcelona Associacions

2a Època - Núm. 3

EL PANORÀMIC 2016

Dades per enfortir
les entitats

**Ajuntament
de Barcelona**

Índex

Presentació	7
1. El Panoràmic	9
1.1. L'evolució	11
1.2. La participació	11
1.3. Elements d'aportació	12
1.4. Innovació	12
1.5. Els informes del Panoràmic	13
1.6. Dades a l'abast del sector	13
2. El món no lucratiu	15
2.1. Una visió global catalana	15
2.2. Una visió global a Barcelona	20
2.3. La vertebració	31
3. Participació	33
3.1. La participació diària	35
3.2. Persones associades	35
3.3. Persones voluntàries	38
3.4. Equips remunerats	39
4. El govern de les entitats	43
4.1. l'Assemblea	45
4.2. Juntres, patronats i consells rectors	46
4.3. Equitat i presidències	47
5. La dimensió econòmica	49
5.1. Volum econòmic	51
5.2. Fonts de finançament	52
5.3. Banca ètica	54
6. Espais i eines organitzatives	55
6.1. L'espai físic de les entitats	57
6.2. Equipaments i espais públics	58
6.3. Espais virtuals de suport al sector	59
6.4. Eines organitzatives	60
7. Reptes de futur	63
7.1. Temes prioritaris per a les entitats	65
7.2. Els reptes expressats per les entitats	66
8. La realització del Panoràmic	69
8.1. Fitxa tècnica	71
8.2. Entitats impulsores del Panoràmic	72
8.3. Organització	73
8.4. Fonts consultades	74

Presentació

El sector associatiu és un dels motors de Catalunya. Les associacions són escoles de democràcia i de ciutadania activa, agents generadors de cohesió social i espais de lluita per la transformació social i pel benestar de la ciutadania. Per tot plegat, són un motor que cal cuidar, mantenir en un bon estat i fomentar que sigui capaç de créixer i millorar.

La diversitat de les entitats és una de les principals fortaleses del sector però per treure'n el màxim profit cal gestionar-la correctament. Per això, des de les pròpies associacions s'ha generat l'impuls necessari per aconseguir dades reals i exhaustives. El resultat d'aquest impuls és **El Panoràmic**, considerat una "selfie" panoràmica del teixit no lucratiu, és a dir, feta per les pròpies entitats.

Amb aquesta publicació es presenta l'informe de resultats de la tercera edició del Panoràmic. Una feina col·laborativa entre entitats i administracions, a partir de les dades proporcionades per més de 2.000 associacions del país. Cal posar de manifest l'esforç de les entitats impulsores: l'Observatori del Tercer Sector, la Fundació Francesc Ferrer i Guàrdia, la Fundació Pere Tarrés i la Fundació Bancària La Caixa que, conjuntament amb el lideratge del Consell d'Associacions de Barcelona i el suport de l'Ajuntament de Barcelona i la Direcció general d'Acció Cívica i Comunitària del Departament de Treball, Afers Socials i Famílies, entre d'altres administracions, han consolidat el Panoràmic com una eina al servei del sector.

El Panoràmic permet analitzar i consolidar dades sobre l'evolució del teixit associatiu a nivell català i barceloní. Una informació molt valuosa, pel fet que permet veure amb claredat quins són els punts forts, els punts febles i els reptes de futur del sector. Conèixer aquesta realitat serà útil, també, per millorar les actuacions de suport al teixit associatiu que es realitzen des de diferents agents, a més d'oferir una recerca potent sobre el sector al món acadèmic, als mitjans de comunicació i a la societat en general.

Aquesta nova edició del Panoràmic s'edita, un any més, en el marc de la segona època dels Dossiers Barcelona Associacions, una col·lecció de Torre Jussana pensada per publicar estudis, informes i reflexions sobre el sector associatiu. Com en l'anterior edició és en format electrònic. Paral·lelament, a **www.elpanoramic.org** està disponible l'aplicatiu que permet consultar les dades amb més detall per tal de garantir que la màxima utilitat d'aquestes.

Esperem, doncs, que El Panoràmic sigui una eina efectiva per ajudar a les entitats a continuar creixent i que aquest esforç es concreti en noves i millors eines per al seu desenvolupament. Perquè la millora de les associacions és clau per seguir millorant els diferents territoris i sectors i, en conseqüència, la ciutat i el conjunt del país.

Seguirem donant-vos suport en la bona feina que feu des de les associacions!

Fernando Pindado

Comissionat de Participació de l'Ajuntament de Barcelona

Bernat Valls

Director General d'Acció Cívica i Comunitària del Departament de Treball, Afers Socials i Famílies

Montserrat Morera

Presidenta del Consell d'Associacions de Barcelona

El Panoràmic

1.1. L'evolució

El Panoràmic és una recerca impulsada pel Consell d'Associacions de Barcelona (CAB), fruit de les reflexions recollides durant el 2n Congrés de les Associacions de Barcelona, celebrat durant els anys 2010 i 2011. És, doncs, una iniciativa que neix del mateix món no lucratiu, que aporta coneixement sobre l'abast del teixit associatiu i que posa de manifest la seva força, a partir de dades reals sobre la seva situació i evolució.

Amb aquesta tercera edició, el Panoràmic es consolida com una eina per a la millora i l'enfortiment del món associatiu gràcies a la seva visió transversal i a les sèries de dades que s'han anat recollint. Unes dades que permeten establir repertes i elements de millora, alhora que comencen a dibuixar tendències.

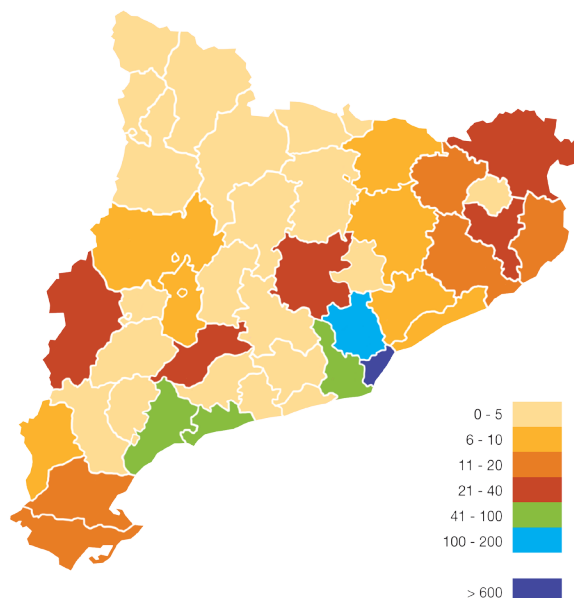
L'empremta del Panoràmic en el món associatiu és, cada vegada, més extensa. Any rere any el coneixen més organitzacions, augmenta la participació i es posa de manifest el valor de la seva aportació: fer visible un sector sovint invisible i contribuir a la millora de les entitats a partir de les dades del conjunt del sector. Un reflex de l'espai que ocupa el Panoràmic en el món no lucratiu és el fet que prop del 40% dels qüestionaris per a la recollida d'informació han estat realitzats personalment des del càrrec de presidència de les entitats.

La primera edició del Panoràmic, realitzada l'any 2014, es va centrar en la ciutat de Barcelona. Des del 2015 s'ha ampliat a tot Catalunya, com una extensió natural de la recerca. I és que les organitzacions de la societat civil no viuen aïllades. Es relacionen entre elles i es belluguen pel territori. En la present edició s'ha treballat per garantir la representativitat territorial, amb l'objectiu d'obtenir una mostra el més versemblant possible.

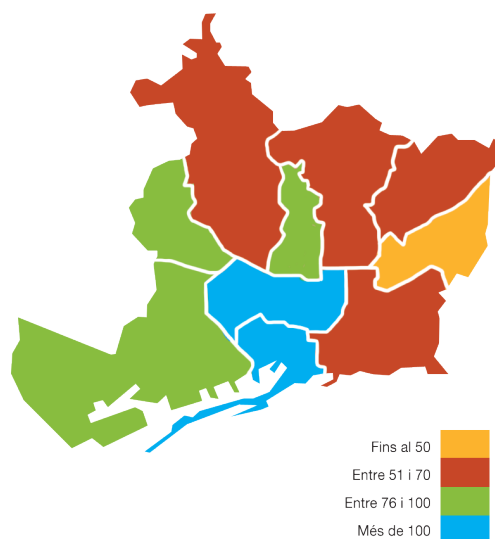
1.2. La participació

En la primera edició del Panoràmic es va comptar amb prop de 800 respostes. Una xifra que es va duplicar amb escreix en la segona edició (la del 2015), quan es va arribar a les 2.000 respostes. En aquesta tercera edició, les xifres es consoliden i augmenten de manera territorialitzada. L'equip del Panoràmic s'ha distribuït per zones geogràfiques, seguint un model semblant a les vegueries, per treballar des de la proximitat i la coneixença de l'entorn. El resultat ha estat una participació de més de 2.200 entitats no lucratives, una mostra que contribueix a definir el mapa del món no lucratiu català, i que continuarem completant en les pròximes edicions.

Mapa 1: Mapa de participació en el Panoràmic 2016
(per comarques)

Mapa 2: Mapa de participació en el Panoràmic de la ciutat de Barcelona 2016
(per districtes)

1.3. Elements d'aportació

CONeixEMENT

La generació de dades contribueix a identificar qüestions a millorar i a posar llum sobre les percepcions. El coneixement ajuda a enfortir el sector.

VISIBILITAT

Les xifres de dimensió i la informació sobre les activitats que es realitzen donen visibilitat davant la societat a un sector del qual sovint no hi ha dades.

RECONeixEMENT

La informació objectiva contribueix al reconeixement social de la feina que es realitza i els valors que es promouen en el camí cap a la transformació social.

INCIDÈNCIA POLITICA

A partir de preguntes sobre el posicionament del sector es contribueix a la millora de les accions d'incidència política.

DIMENSIO

Les entitats formen part de la vida del país però cal contextualitzar-les per tal de saber quin lloc ocupen en la societat.

1.4. Innovació

El Panoràmic treballa des dels valors de sector tot innovant el procés de recerca. Els elements metodològics d'innovació que caracteritzen el Panoràmic són:

Col·laboració

Les entitats impulsores uneixen representativitat, experiència i capacitat d'execució. En el Panoràmic no hi ha una empresa consultora que fa un encàrrec.

Participació

Es configuren diversos grups de treball per definir necessitats. El qüestionari s'elabora de forma participativa i apostant per la transparència.

Proximitat

El treball de camp s'estructura des d'entitats de l'entorn, que es responsabilitzen d'aconseguir les respostes de la seva àrea territorial.

Dades obertes

Les dades es comparteixen amb centres d'investigació, entitats de segon nivell, universitats, administracions, etc. per tal que puguin fer noves explotacions i reflexions.

Eficiència

Al segle XXI la tecnologia ha canviat la manera de fer investigació social. Hem incorporat novetats com els qüestionaris electrònics i un aplicatiu personalitzat. Cada euro és aprofitat al màxim i, a més, a cada edició se'n millora l'optimització.

Adequació

Les organitzacions de la societat civil són diverses en molts aspectes: activitat, forma d'organitzar-se, comunitat, destinataris, etc. Per tal de reflectir aquesta diversitat el qüestionari compta amb més de 80 itineraris de resposta diferents.

Transversalitat

Des dels seus inicis el Panoràmic ha tingut un plantejament transversal amb la participació d'organitzacions de tots els àmbits, la qual cosa facilita la comparabilitat i el coneixement agregat.

1.5. Els informes del Panoràmic

El Panoràmic va néixer com una eina d'utilitat per a les organitzacions de la societat civil, i també per a les administracions, el món acadèmic i d'altres actors relacionats. Per això, i gràcies a la mostra assolida, es realitzen múltiples informes sectorials i territorials. D'aquesta manera, es poden conèixer de prop les diferents realitats que conviuen en el món no lucratiu, tot considerant-ne les seves especificitats.

En el cas de la ciutat de Barcelona s'ha analitzat la realitat associativa dels 10 districtes. Enguany els municipis de Sabadell i Terrassa també han estat analitzats des de la seva realitat local i s'ha comparat amb la del conjunt de Catalunya. Pel que fa als àmbits d'activitat, les organitzacions de dones i les ambientals també compten, en aquesta edició, amb informes propis que permeten aprofundir en la seva singularitat, maximitzant la generació de coneixement.

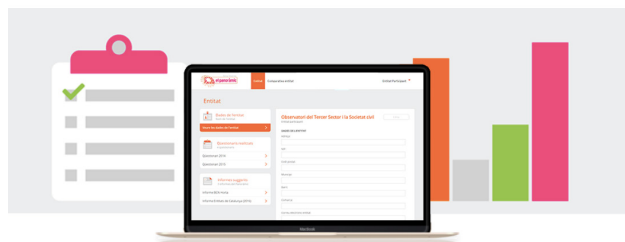
Tots els informes són consultables i es poden descarregar a través del web www.elpanoramic.org

1.6. Dades a l'abast del sector

Amés dels informes, les entitats participants en el Panoràmic tenen accés a un aplicatiu online on troben, a cada edició, una còpia del qüestionari que van omplir. En aquest espai també troben dades comparatives amb el conjunt d'entitats del seu territori, del seu sector, etc. La comparació es visualitza en gràfics que ofereixen la possibilitat de generar diferents filtres per tal d'afinar en el tipus de característica que es vol analitzar.

Aquest repositori té múltiples funcionalitats, com ara la consulta de dades d'evolució individuals, l'elaboració de memòries i la possibilitat de conèixer com se situa l'entitat respecte el seu entorn, amb l'objectiu d'identificar tant els punts forts com els febles. En el cas de les organitzacions de segon nivell o superior es pot accedir, a més de les seves pròpies dades, a la síntesi de resultats de les seves entitats federades, per tal de poder aprofundir en el coneixement de les organitzacions que es troben sota el seu paraigua.

Aplicatiu del Panoràmic

Comparativa general

En paral·lel, el Panoràmic treballa amb vocació d'open data (dades obertes) i, per això, posa a disposició de centres de recerca i de les universitats la matriu de dades, amb l'objectiu que es puguin fer explotacions complementàries. La cessió de les microdades es fa garantint l'anonimat de les respostes i en cap cas es cedeixen per a finalitats comercials o lucratives.

El món no lucratiu

2.1. Una visió global catalana

La participació en les organitzacions de la societat civil és un tret que ha caracteritzat la ciutadania catalana dels darrers 40 anys. El món no lucratiu ha estat i és un espai de trobada en la construcció d'una societat més justa i solidària. La diversitat d'enfocaments i de propostes existents nodreixen l'acció transformadora i fan possible la implicació ciutadana a través d'una gran diversitat de causes.

En el context de la crisi econòmica dels darrers anys han estat diverses les propostes i les organitzacions que han crescut en l'àmbit comunitari i de proximitat. A la vegada, hi ha hagut entitats que s'han dissolt o que han romàs inactives per manca de recursos o d'una base social sòlida.

Els nous models organitzatius conviuen amb entitats de trajectòries i bagatges més amplis, fet que aporta encara més riquesa al sector. A partir de l'anàlisi del Panoràmic (edicions 2015 i 2016), s'estima que tot aquest entramat d'organitzacions compta amb entre 20.000 i 25.000 entitats actives. En un sector tan dinàmic com aquest, l'absència de dades censals plenament actualitzades fa necessari establir un interval, més que aportar una dada concreta. S'han considerat entitats actives aquelles que durant l'any 2015 han realitzat, com a mínim, una activitat.

Les dades estimades semblen indicar un resultat positiu en el darrer any. És a dir, tot apunta que s'ha produït un increment al voltant del 2,3% pel que fa a les organitzacions actives. Amb això, encara que les grans xifres es mantenen dins de la mateixa forquilla que en l'edició anterior, la tendència és de creixement.

Esquema 1: Nombre estimat d'entitats actives i increment durant el darrer any

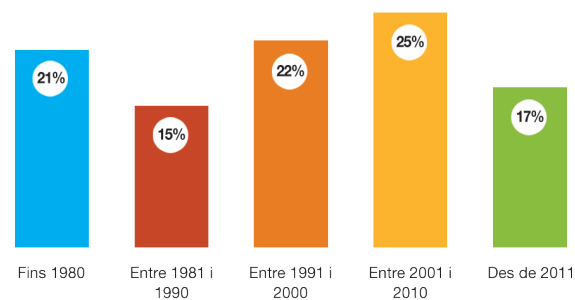
20.000 - 25.000
organitzacions no lucratives
actives

↑ **+ 2,3%** durant el 2015

(Xifres estimades)

Les xifres que dibuixen el procés de construcció del món no lucratiu es consoliden en aquesta segona edició, sense variacions destacades respecte als resultats de l'any anterior. Les dades dibuixen un sector heterogeni pel que fa a l'antiguitat de les organitzacions i amb una alta presència d'entitats joves. S'estima que 2 de cada 10 entitats tenen més de 40 anys d'existència mentre que 8 de cada 10 van néixer en el marc de l'actual democràcia. D'entre aquestes darreres, el 42% de les entitats es van constituir a partir del segle XXI. Enguany cal destacar que s'ha detectat un increment pel que fa a les organitzacions nascudes en el darrer any (entorn el 2,3%). Caldrà estudiar l'evolució de la dècada completa (2011-2020) per tal d'establir si l'evolució positiva registrada en totes les dècades des del 1980 es manté o si, al contrari, els efectes de la crisi i del nou context socioeconòmic provoquen un canvi de tendència durant la dècada del 2010.

Gràfic 1: Any de constitució

“L'associació va passar per un llarg període de regeneració (1 any) i gairebé total inactivitat (1 any més). En aquests últims dos anys un petit grup dins de l'associació va dur a terme cursos formatius”

Extret de les preguntes obertes

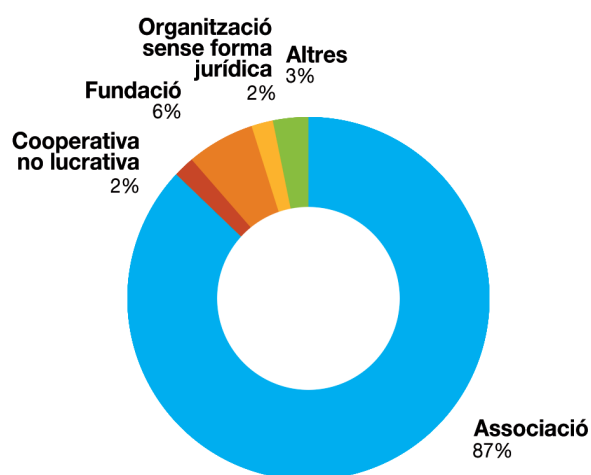
Pel que fa a la forma jurídica de les organitzacions també es consoliden els resultats de l'any passat, donant-se variacions de l'1% i, només en el cas de les associacions, del 2%. La forma jurídica majoritària és l'associació, situant-se molt per sobre de qualsevol altra opció. S'ha de considerar que dins el paraigua d'associació també s'inclouen els clubs espor-

tius, les federacions i les entitats de dret públic, com ara els col·legis professionals.

De les entitats participants en el Panoràmic 2016, el 87% són associacions, el 6% són fundacions, el 2% són entitats informals, és a dir, sense forma jurídica i el 2% són cooperatives no lucratives. El 3% restant compten amb altres formes jurídiques, com ara les entitats religioses.

Gràfic 2: Entitats participants segons forma jurídica

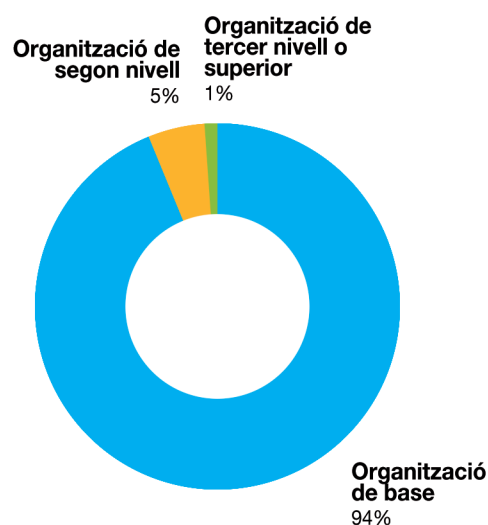

Les entitats s'han classificat per nivells, en funció de si estan formades per persones i treballen orientades a l'acció, o bé si són la suma de diverses organitzacions i s'orienten a accions d'incidència política, interlocució, etc. Per tal de distingir aquests nivells, en el Panoràmic s'ha tingut en compte, si estan formades per persones o per organitzacions.

Així, les entitats de base o de primer nivell són aquelles que agrupen persones. Mentre que les entitats de segon nivell agrupen entitats de base i les de tercer nivell agrupen organitzacions de segon nivell. S'han considerat entitats de segon nivell o superior les federacions, confederacions, plataformes i coordinadores les quals, en alguns casos, poden aplegar tant organitzacions com persones.

Els resultats del Panoràmic mostren un sector format, bàsicament, per organitzacions de base, les quals representen el 92% del total. Les organitzacions de segon nivell representen el 7% mentre que l'1% restant són organitzacions de tercer nivell.

Gràfic 3: Nivell de les organitzacions

Per terme general, les entitats de base s'adrecen a un àmbit prioritari d'actuació que es defineix sovint a través de la mateixa missió. Els projectes i activitats per complir amb la missió són variats però l'objectiu últim es manté al llarg del temps. D'aquí que es puguin estudiar les entitats segons l'àmbit, el qual pot ser cultural, esportiu, d'acció social, etc.

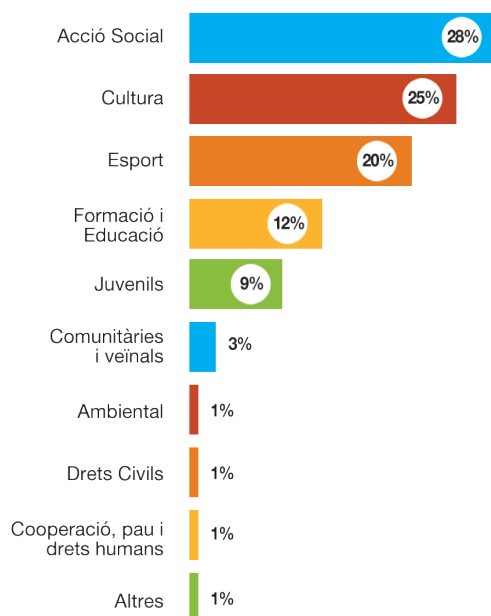
L'estimació sobre la distribució d'entitats segons els àmbits prioritaris es manté en les xifres de l'edició anterior. El 28% de les entitats s'adrecen a l'acció social, és a dir, a col·lectius en situació de vulnerabilitat o risc d'exclusió social com poden ser les persones amb discapacitat, la gent gran, la infància, etc. El 25% de les entitats s'orienten a l'àmbit cultural que inclou tant la cultura tradicional i popular com diferents formes d'expressió artística contemporànies.

El 20% d'entitats s'adrecen a l'àmbit esportiu i el 12% a la formació i a l'educació com les AMPA, les escoles d'adults i les aules d'extensió universitària. Altres àmbits com l'ambiental, els drets civils, la cooperació i la pau suposen l'1% de les entitats respectivament. En conjunt, la diversitat d'àmbits tornen a constatar la riquesa associativa i és un indicatiu dels diferents interessos de la ciutadania.

L'anàlisi de les observacions realitzades per moltes entitats en el mateix qüestionari del Panoràmic posen de manifest novament aquesta riquesa associativa. A tall d'exemple hi ha organitzacions que han assenyalat que la seva activitat es vincula a una diversitat d'àmbits com són "l'educació per al desenvolupament, la immigració i l'equitat de gènere", d'altres parlen d'àmbits específics com la "formació per a familiars d'infants amb pluridiscapacitat i per a professionals que atenen a infants amb discapacitat".

D'altres, en canvi, posen l'accent en els diferents col·lectius, com en el cas de "grups d'autoestima i apoderament per dones i gent gran". També, per tancar aquesta sèrie d'exemples, es parla d'organitzacions culturals que treballen en el "foment de la cultura catalana en totes les seves manifestacions, tot estimulant el respecte a la diversitat i per la defensa dels drets humans i dels drets dels pobles", és a dir, en un sentit ampli i inclusiu de la cultura.

Gràfic 4: Àmbit prioritari d'actuació de les associacions de base

Esquema 2: Àmbits prioritaris d'actuació i sub-àmbits

28% Acció social
 Addiccions
 Dones
 Gent Gran
 Infants i joves
 Discapacitat
 Salut
 Salut mental
 Persones immigrades
 Pobresa i exclusió

25% Cultura
 Art i arts escèniques
 Ateneus
 Audiovisual i comunicació
 Estudi i recerca
 Cases regionals
 Cultura i llengua catalana
 Cultura popular i tradicional
 Cultures estrangeres i multiculturalitat

20% Esport
 Club esportiu
 Associació esportiva escolar
 Agrupació esportiva
 Federació esportiva

12% Formació i Educació
 Associació de mares i pares d'alumnes
 Formació d'adults i aules d'extensió universitària

9% Juvenils
 Associació d'estudiants
 Educació en el lleure

3% Comunitàries i veïnals
 Associacions veïnals
 Promoció econòmica
 Religioses
 Xarxes de suport

1% Ambientals
 Custòdia del territori
 Defensa i protecció d'animals
 Ecologia i protecció de la natura
 Energies alternatives

1% Drets civils
 Drets econòmics, socials i culturals
 Drets sexuals i reproductius
 Equitat de gènere

1% Cooperació, pau i drets humans
 Ajuda humanitària
 Drets humans
 Cooperació al desenvolupament
 Comerç Just
 Pau

1% Altres
 Associacions cannàbiques
 Associacions de consumidors/es
 Altres

2.2. Una visió global a Barcelona

La ciutat de Barcelona concentra un alt nombre d'organitzacions no lucratives. I és que, com sembla lògic, hi ha una relació directa entre el nombre d'habitants i el nombre d'entitats. Aquest fet provoca una major presència d'organitzacions en la capital catalana i en la seva àrea metropolitana que en d'altres territoris. Però, tot i que cal tenir-lo en compte, aquest no és l'únic factor explicatiu.

Les xifres de dimensió del nombre d'entitats s'analitzen a la ciutat de Barcelona considerant la seva densitat, és a dir, el nombre d'entitats per habitant. Aquesta dada comparada posa de manifest l'existència de més condicionants com ara el nivell de renda o la tradició associativa vinculada al fet d'haver desenvolupat un teixit industrial al llarg dels dos darrers segles.

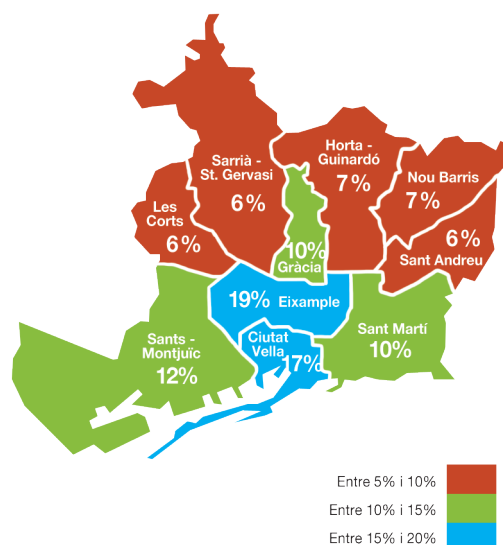
Els districtes de Sant Martí i Sants-Montjuïc compten amb una llarga tradició associativa, en part llegat de les primeres expressions de la societat civil organitzada vinculada a la lluita obrera. Tots dos són districtes amb proporcions semblants d'associacions (entorn el 10%-12%). Sant Andreu per la seva banda, acull el 7% de les associacions. Tot i que també compta amb una important tradició industrial (i en conseqüència associativa) va viure l'annexió d'alguns dels seus barris a d'altres districtes, a més de tractar-se d'un districte de dimensió més reduïda i on hi ha un nombre inferior d'habitants.

Pel que fa als districtes de Ciutat Vella, l'Eixample i Gràcia cal dir que estan fortament marcats per l'efecte capitalitat. L'alta concentració d'entitats de país i de federacions en els districtes cèntrics de la ciutat fa que hi augmenti significativament el nombre d'organitzacions, encara que no necessàriament realitzen activitats amb impacte directe en el barri en què s'ubiquen. Aquestes organitzacions, doncs, conviuen amb aquelles que estan arrelades al territori. L'efecte capitalitat es dona de forma especialment pronunciada al districte de l'Eixample.

Hi ha, també, districtes com Sarrià-Sant Gervasi i Horta-Guinardó amb un nombre important d'habitants i on la proporció d'organitzacions és més baixa respecte als altres. En la mateixa línia, el districte de Nou Barris compta amb xifres semblants en nombre d'habitants i d'associacions encara que la seva realitat és diferent dels dos casos anteriors. Nou Barris va créixer especialment a partir de la dècada dels anys 60 i, de fet, el seu nom prové d'aquella època, de la revista creada per la primera associació de veïns i veïnes de la zona.

Finalment el districte de les Corts compta amb barris residencials poc poblats i amb la proporció més baixa d'organitzacions de la ciutat. En conjunt, s'estima que a la ciutat comtal hi ha entre 4.800 i 5.000 associacions.

Mapa 3: Distribució de les seues per districtes

L'anàlisi districte a districte ajuda a dibuixar l'associacionisme de la ciutat tot considerant les diferències de cada territori. Alguns indicadors relacionats amb les entitats i també amb la població aporten una aproximació a la realitat social des del punt de vista de la societat civil organitzada. Les dades sintètiques per districtes s'han elaborat a partir dels resultats del Panoràmic, del procés de recollida de respostes i de les estadístiques oficials de l'Ajuntament de Barcelona.

Districte 1

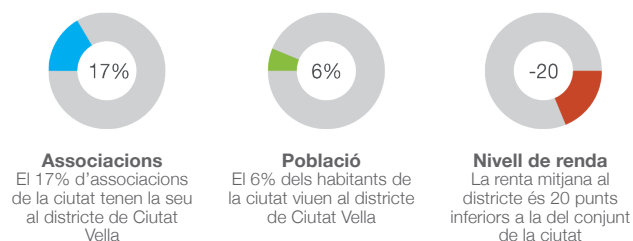
Ciutat Vella

El districte de Ciutat Vella està format pels barris del Raval, el Gòtic, la Barceloneta i Sant Pere, Santa Caterina i la Ribera. En total hi viuen prop de 100.000 persones, el 8% de la població de la ciutat.

S'estima que el 17% de les associacions de la ciutat (prop de 850) tenen la seva seu al districte. Això es tradueix en una densitat associativa aproximada d'1 associació per cada 118 habitants. Pel que fa al nivell de renda, aquest se situa en un nivell 20 punts per sota de la mitjana de la ciutat.

D'altra banda, els barris amb més activitats realitzades durant el 2015 per part d'entitats són el Raval i el Gòtic.

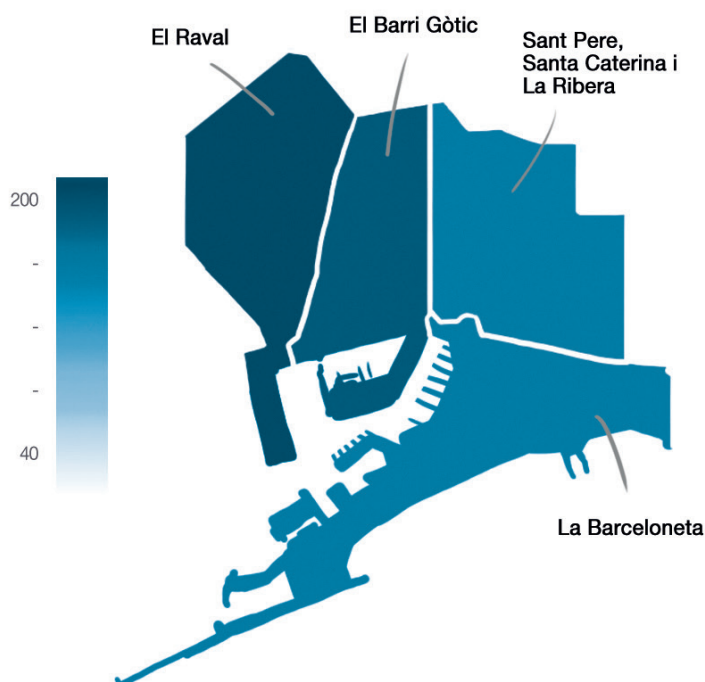
Gràfic 5: Nombre d'entitats i d'habitants (en percentatge) a Ciutat Vella i nivell de renda en relació a la mitjana

Principals nodes associatius i espais de participació

Els principals nodes identificats durant el treball de camp han estat la Fundació Tot Raval, CC Drassanes, Casal de Barri Folch i Torres, la Casa del Món, CC Pati Llimona, CC Convent de Sant Agustí, CC La Barceloneta i la Casa del Mar.

Mapa 4: Nombre d'entitats que han desenvolupat activitats als barris de Ciutat Vella

Districte 2

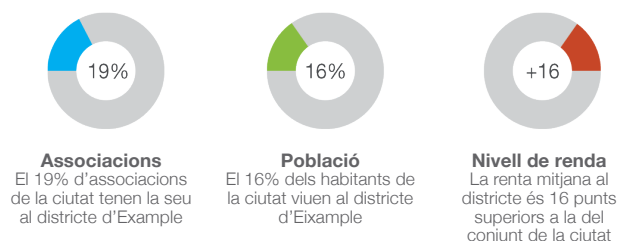
Eixample

El districte de l'Eixample està format pels barris de Sant Antoni, La Nova Esquerra de l'Eixample, l'Antiga Esquerra de l'Eixample, la Dreta de l'Eixample, la Sagrada Família i el Fort Pienc. En aquest districte hi viuen gairebé 264.000 persones, el 16% de la població de la ciutat.

S'estima que hi tenen la seva seu el 19% de les associacions (prop de 950). Això es tradueix en una densitat associativa aproximada d'1 associació per cada 280 habitants. Pel que fa al nivell de renda, aquest se situa 16 punts per sobre de la mitjana de la ciutat.

El barri amb més activitats realitzades durant el 2015 per part d'entitats és el de la Sagrada Família.

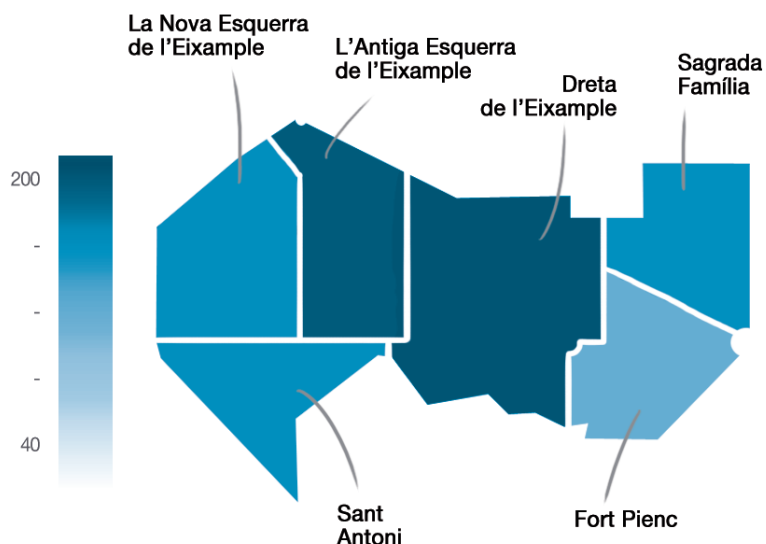
Gràfic 6: Nombre d'entitats i d'habitants (en percentatge) a l'Eixample i nivell de renda en relació a la mitjana

Principals nodes associatius i espais de participació

Els principals nodes identificats durant el treball de camp han estat Calàbria 66, Ateneu Sagrada Família, El Rec Ateneu Popular del Fort Pienc i la Casa Grogà, Casal de Barri Transformadors, Espai Lola Anglada, Casa Elzalde, CC Fort Pienc i CC Casa Golferichs.

Mapa 5: Nombre d'entitats que han desenvolupat activitats als barris de l'Eixample

Districte 3

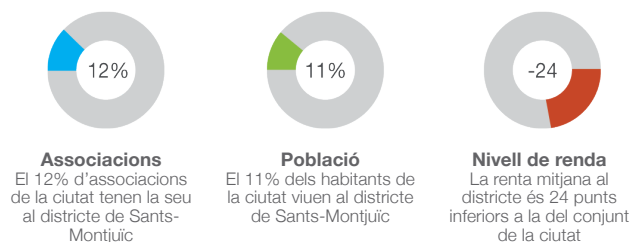
Sants-Montjuïc

El districte de Sants-Montjuïc està format pels barris de la Marina del Prat Vermell, la Marina del Port, la Bordeta, Sants-Badal, Sants, Hostafrancs, la Font de Guatlà i el Poble Sec. En total hi viuen més de 180.000 persones, l'11% de la població de la ciutat.

S'estima que el 12% de les associacions de la ciutat (prop de 600) tenen la seva seu al districte. Això es tradueix en una densitat associativa aproximada d'1 associació per cada 300 habitants. Pel que fa al nivell de renda, aquest se situa en un nivell 24 punts per sota de la mitjana de la ciutat.

Els barris amb més activitats realitzades durant el 2015 per part d'entitats són Sants i el Poble Sec.

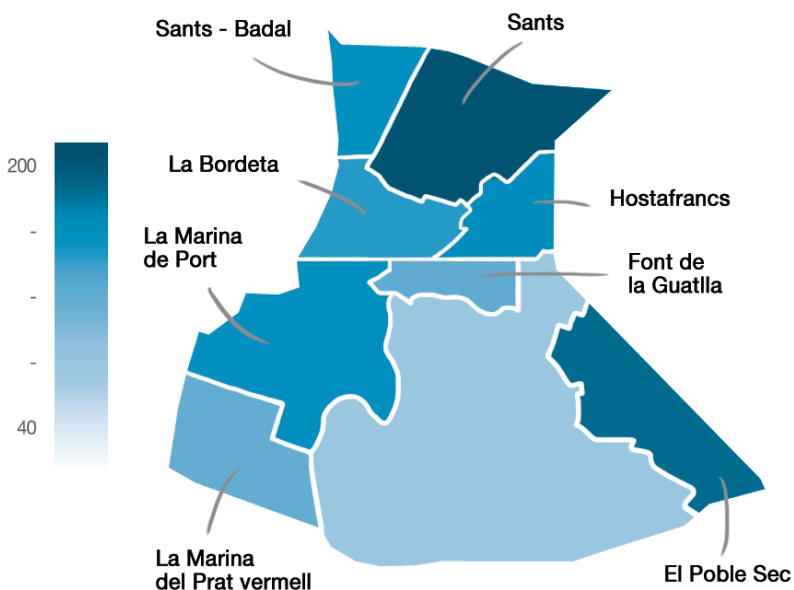
Gràfic 7: Nombre d'entitats i d'habitants (en percentatge) a Sants-Montjuïc i nivell de renda en relació a la mitjana

Principals nodes associatius i espais de participació

Els principals nodes identificats durant el treball de camp han estat Secretariat d'Entitats de Sants, Hostafrancs i La Bordeta, Centre Social de Sants, Coordinadora d'Entitats del Poble Sec, Unió d'Entitats de La Marina, Consells de Barri - El Poble Sec, La Marina de Port, La Marina del Prat, Vermell, Sants, Impuls Cooperatiu de Sants, Federació d'Esplais i Caus de Sants - Montjuïc i Federació d'Associacions i Comissions de Carrers de la Festa Major de Sants.

Mapa 6: Nombre d'entitats que han desenvolupat activitats als barris de Sants-Montjuïc

Districte 4

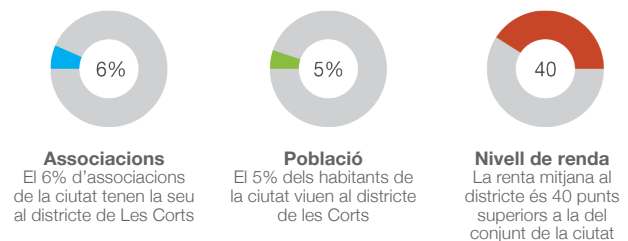
Les Corts

El districte de les Corts està format pels barris de la Maternitat, les Corts i Pedralbes. Hi viuen prop de 81.000 persones, el 5% de la població de la ciutat.

S'estima que el 6% de les associacions de la ciutat (prop de 300), tenen la seva seu al districte. Això es tradueix en una densitat associativa aproximada d'1 associació per cada 272 habitants. Pel que fa al nivell de renda, aquest se situa en un nivell 40 punts per sobre de la mitjana de la ciutat.

El barri amb més activitats realitzades durant el 2015 per part d'entitats és el de les Corts.

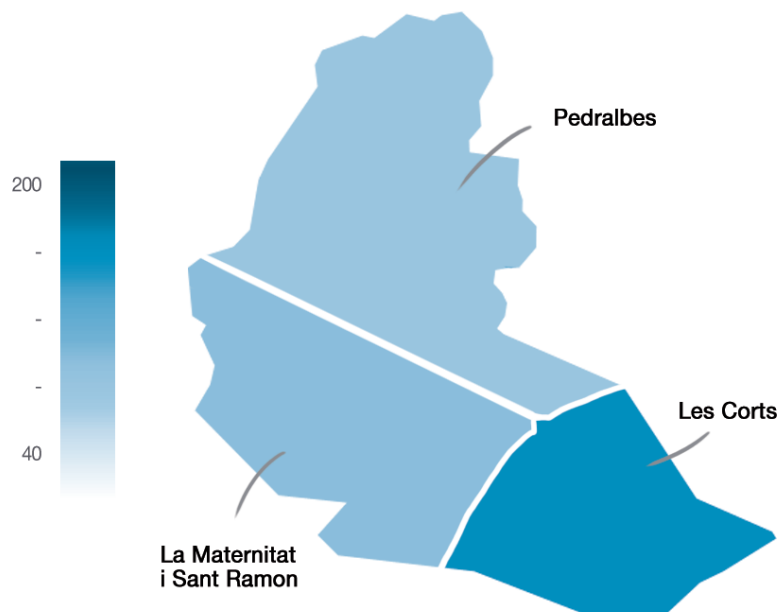
Gràfic 8: Nombre d'entitats i d'habitants (en percentatge) a les Corts i nivell de renda en relació a la mitjana

Principals nodes associatius i espais de participació

Els principals nodes identificats durant el treball de camp han estat la Plataforma Infantil i Juvenil de les Corts, Ateneu Popular de les Corts, CC Tomasa Cuevas, Casal de Joves de les Corts, CC Can Déu, CC Joan Oliver "Pere Quart" i Espai Jovecardí.

Mapa 7: Nombre d'entitats que han desenvolupat activitats als barris de les Corts

Districte 5

Sarrià-Sant Gervasi

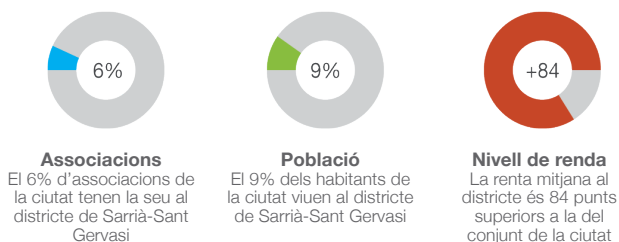
El districte de Sarrià-Sant Gervasi està format pels barris de Sant Gervasi-Galvany, Les Tres Torres, Sarrià, Vallvidrera, el Tibidabo i les Planes, Sant Gervasi-la Bonanova i el Putget i Farró. En total hi viuen prop de 147.000 persones, el 9% de la població de la ciutat.

S'estima que el 6% de les associacions de la ciutat (prop de 300) tenen la seva seu al districte. Això es tradueix en una densitat associativa aproximada d'1 associació per cada 492 habitants.

Pel que fa al nivell de renda, aquest se situa en un nivell 84 punts per sobre de la mitjana de la ciutat.

El barri amb més activitats realitzades durant el 2015 per part d'entitats és el de Sarrià.

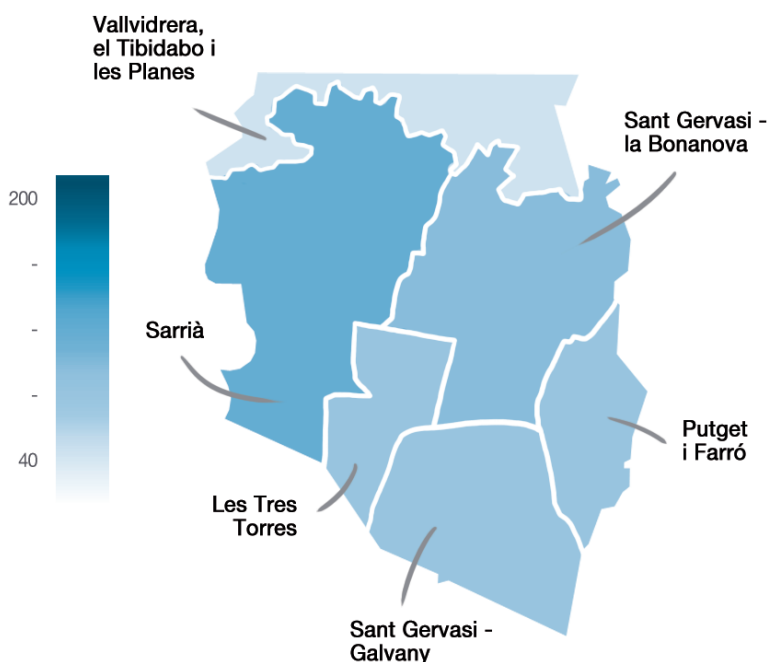
Gràfic 9: Nombre d'entitats i d'habitants (en percentatge) a Sarrià-Sant Gervasi i nivell de renda en relació a la mitjana

Principals nodes associatius i espais de participació

Els principals nodes identificats durant el treball de camp han estat Casa Orlandai, Centre Parroquial de Sarrià, Taula d'Entitats de Sarrià, CC Vázquez Montalbán, ESBELA Assemblea de Joves de Sarrià, Associació de Comerciants de Sarrià, Associació de Veïns de Sarrià, Federació de Centres Juvenils Don Bosco de Catalunya, Associació Cultural CARENA i Fundació Privada Boscana.

Mapa 8: Nombre d'entitats que han desenvolupat activitats als barris de Sarrià-Sant Gervasi

Districte 6

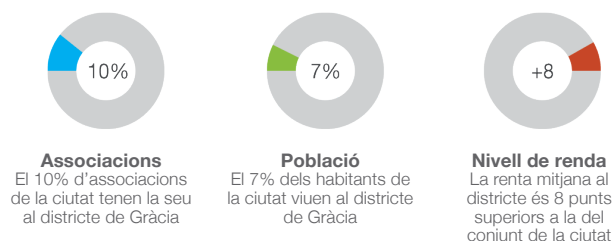
Gràcia

El districte de Gràcia està format pels barris de la Vila de Gràcia, Vallcarca i els Penitents, el Coll, la Salut i el Camp d'en Grassot i Nova Gràcia. Més de 120.000 persones, el 7% de la població de la ciutat, viuen en aquest districte.

S'estima que el 10% de les associacions de la ciutat (prop de 500) tenen la seva seu al districte. Això es tradueix en una densitat associativa aproximada d'1 associació per cada 241 habitants. Pel que fa al nivell de renda, aquest se situa en un nivell 8 punts per sobre de la mitjana de la ciutat.

El barri amb més activitats realitzades durant el 2015 per part d'entitats és el de la Vila de Gràcia.

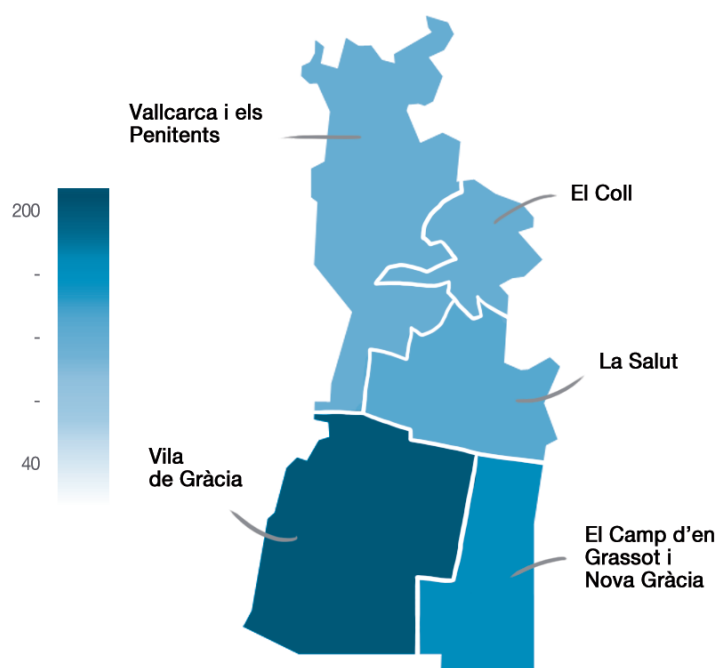
Gràfic 10: Nombre d'entitats i d'habitants (en percentatge) a Gràcia i nivell de renda en relació a la mitjana

Principals nodes associatius i espais de participació

Els principals nodes identificats durant el treball de camp han estat Fundació Festa Major de Gràcia, Federació de Colles de Sant Medir, Coordinadora de Colles de Cultura, Gràcia Solidària, G-6, Coordinadora d'Ampas, Federació de Comerciants de Gràcia, Projecte Minerva, Dones Creadores, Teixint Connexions, Gràcia Participa, Barri Obert Gràcia, Xarxa Educativa en suport a les persones refugiades, Pla Comunitari de la Salut, Taula Comunitària El Coll, El Món a la Meva Escola i CC La Sedeta.

Mapa 9: Nombre d'entitats que han desenvolupat activitats als barris de Gràcia

Districte 7

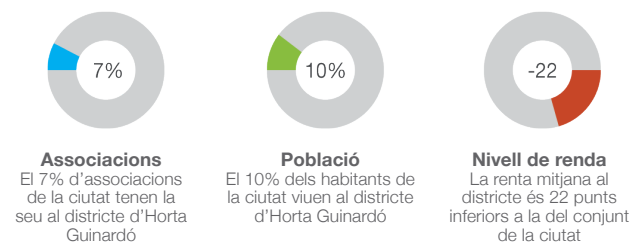
Horta-Guinardó

El districte d'Horta-Guinardó està format pels barris del Baix Guinardó, Can Baró, el Carmel, la Teixonera, Sant Genís d'Agudells, Montbau, Horta, la Vall d'Hebron, la Clota, la Font d'en Fargues i el Guinardó. Prop de 167.000 persones, el 10% de la població de la ciutat, viuen en aquest districte.

S'estima que el 7% de les associacions de la ciutat (prop de 350) tenen la seva seu al districte. Això es tradueix en una densitat associativa aproximada d'1 associació per cada 478 habitants. Pel que fa al nivell de renda, aquest se situa en 22 punts per sota de la mitjana de la ciutat.

El barri amb més activitats realitzades durant el 2015 per part d'entitats és el barri d'Horta.

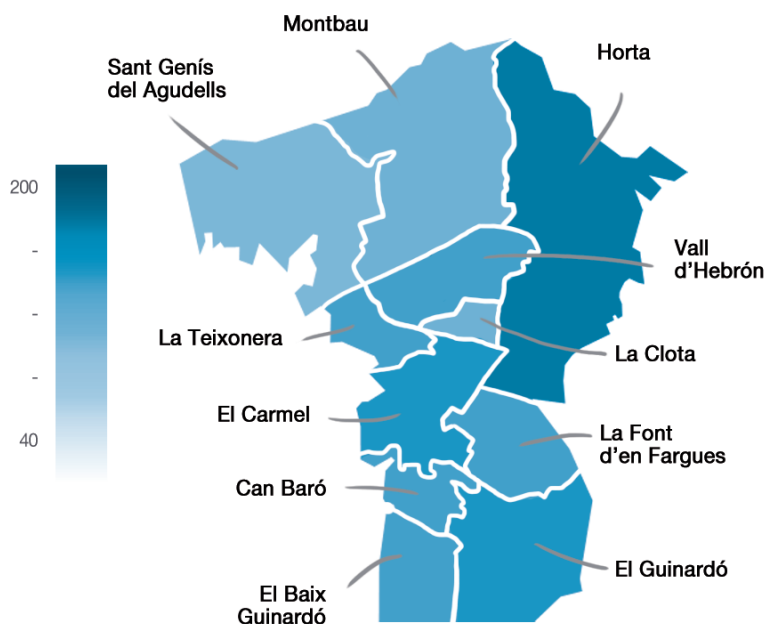
Gràfic 11: Nombre d'entitats i d'habitants (en percentatge) a Horta-Guinardó i nivell de renda en relació a la mitjana

Principals nodes associatius i espais de participació

Els principals nodes identificats durant el treball de camp han estat Coordinadora d'Entitats d'Horta, Coordinadora d'Entitats del Guinardó, Associació de Veïns i veïnes de Montbau, Lluïsos d'Horta, Casal d'Entitats Mas-Guinardó, CC d'Horta, La Casa Grogà i Consell de la Joventut d'Horta-Guinardó

Mapa 10: Nombre d'entitats que han desenvolupat activitats als barris d'Horta-Guinardó

Districte 8

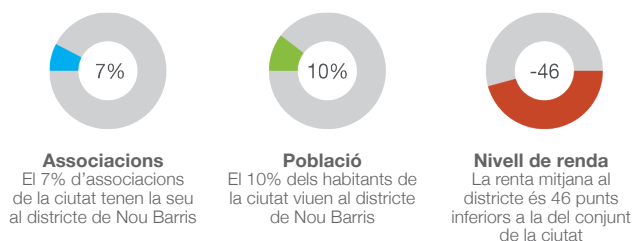
Nou Barris

El districte de Nou Barris està format pels barris de Vilapiscina i la Torre Llobeta, el Turó de la Peira, Can Peguera, la Guineueta, Canyelles, les Roquetes, Torre Baró, Ciutat Meridiana, Vallbona, la Trinitat Nova, la Prosperitat, Verdun i Porta. Prop de 165.000 persones, el 10% de la població de la ciutat, viuen en aquest districte.

S'estima que el 7% de les associacions de la ciutat (prop de 350) tenen la seva seu al districte. Això es tradueix en una densitat associativa aproximada d'1 associació per cada 473 habitants. Pel que fa al nivell de renda, aquest se situa en un nivell 46 punts per sota de la mitjana de la ciutat.

L'activitat realitzada durant el 2015 als diferents barris per part d'entitats mostra força heterogeneïtat.

Gràfic 12: Nombre d'entitats i d'habitants (en percentatge) a Nou Barris i nivell de renda en relació a la mitjana

Principals nodes associatius i espais de participació

Els principals nodes identificats durant el treball de camp han estat Xarxa de Nou Barris Acull, Coordinadora Cultural de Nou Barris, Coordinadora d'entitats de 9 Barris, Nou Barris Cabrejada, L'Ateneu la Bòbila, Ateneu de 9 Barris, Casal de barri de la Prosperitat, Hotel d'Entitats de Verdun, Centre Cultural Ton i Guida i CC Les Basses

Mapa 11: Nombre d'entitats que han desenvolupat activitats als barris de Nou Barris

Districte 9

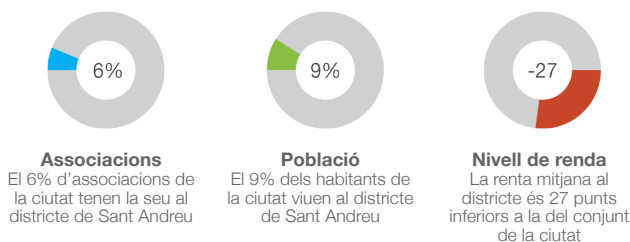
Sant Andreu

El districte de Sant Andreu està format pels barris de Navas, el Congrés i els Indians, Sant Andreu, la Trinitat Vella, Baró de Viver, el Bon Pastor i la Sagrera. Prop de 147.000 persones, el 9% de la població de la ciutat, viuen en aquest districte.

S'estima que el 6% de les associacions de la ciutat (prop de 300) tenen la seva seu al districte. Això es tradueix en una densitat associativa aproximada d'1 associació per cada 491 habitants. Pel que fa al nivell de renda, aquest se situa en un nivell 27 punts per sota de la mitjana de la ciutat.

El barri amb més activitats realitzades durant el 2015 per part d'entitats és el de Sant Andreu.

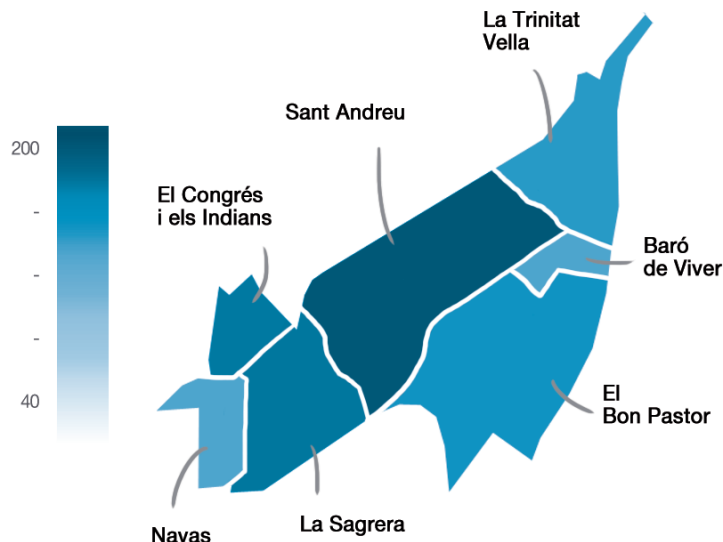
Gràfic 13: Nombre d'entitats i d'habitants (en percentatge) a Sant Andreu i nivell de renda en relació a la mitjana

Principals nodes associatius i espais de participació

Els principals nodes identificats durant el treball de camp han estat l'Ateneu L'Harmonia, Can Galtà Cremat, Can Portabella, CC Sant Andreu, Espai Jove Garcilaso, Nau Ivanow, La Nau Bostik, CC La Sagrera "La Barraca", Casal de Barri Congrés Indians, CC de Trinitat Vella, CC de Navas, CC Baró de Viver i CC El Bon Pastor

Mapa 12: Nombre d'entitats que han desenvolupat activitats als barris de Sant Andreu

Districte 10

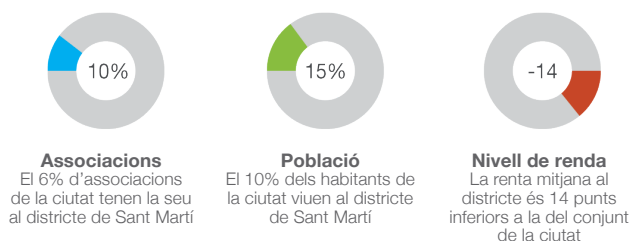
Sant Martí

El districte de Sant Martí està format pels barris de la Vila Olímpica, el Poblenou, el Parc i la Llacuna del Poblenou, el Clot, el Camp de l'Arpa, el Clot, Sant Martí de Provençals, la Verneda i la Pau, Provençals de Poblenou, el Besós i el Maresme i Diagonal Mar i el Front Marítim del Poblenou. Més de 234.000 persones, el 15% de la població de la ciutat, viuen en aquest districte.

S'estima que el 10% de les associacions de la ciutat (prop de 500) tenen la seva seu al districte. Això es tradueix en una densitat associativa aproximada d'1 associació per cada 468 habitants. Pel que fa al nivell de renda, aquest se situa en un nivell 14 punts per sota de la mitjana de la ciutat.

El barri amb més activitats realitzades durant el 2015 per part d'entitats és el de Poblenou.

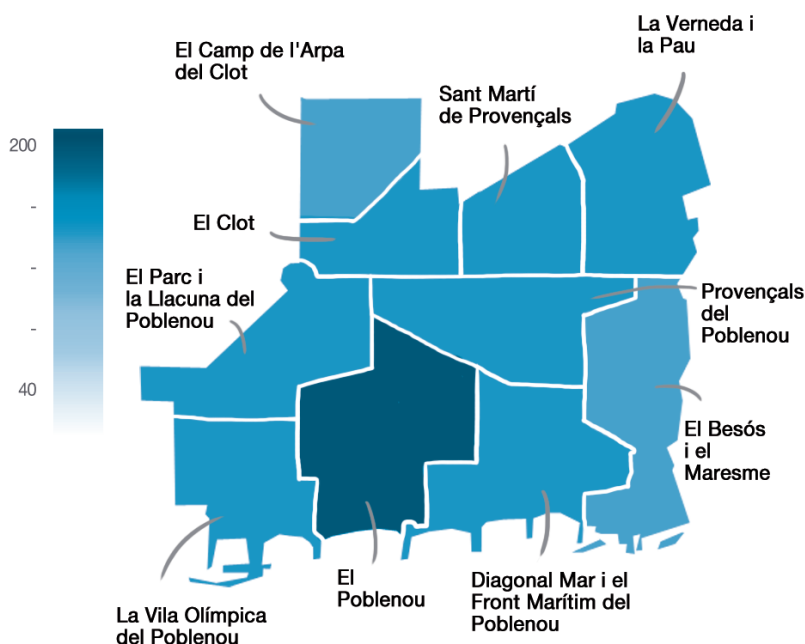
Gràfic 14: Nombre d'entitats i d'habitants (en percentatge) a Sant Martí i nivell de renda en relació a la mitjana

Principals nodes associatius i espais de participació

Els principals nodes identificats durant el treball de camp han estat: Coordinadora d'Entitats del Poblenou, Hotel d'entitats de la Pau, CC Sant Martí, la Xemeneia del Poblenou, Federació d'Entitats del Clot-Camp de l'Arpa, CC La Farinera del Clot, Foment Martinenc, CC Sandaru, Federació Vern, CC del Besós, Centre d'Imatge Festiva del Poblenou Can Saladrigas, Centre Moral del Poblenou i Casa de l'Esport de Guipúscoa

Mapa 13: Nombre d'entitats que han desenvolupat activitats als barris de Sant Martí

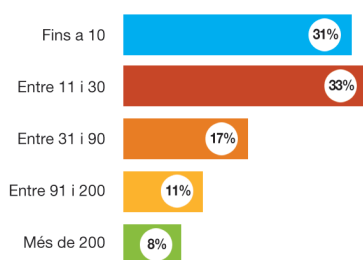
2.3. La vertebració

Les organitzacions no lucratives es poden agrupar en federacions, coordinadores, plataformes, confederacions, etc. que en conjunt, i tal com s'ha avançat, anomenem entitats de segon nivell (o superior). L'agrupació en aquest tipus d'entitats respon a diverses raons, entre les quals destaquen la possibilitat de treballar de manera conjunta amb altres organitzacions amb missions semblants, compartir recursos, poder sumar veus i millorar la capacitat d'interlocució amb d'altres agents.

El qüestionari del Panoràmic identifica el nivell de les organitzacions i estableix un itinerari diferenciat per a les de segon nivell (o superior) per tal de recollir les seves singularitats. En total hi han participat 192 entitats d'aquest tipus, fet que permet aportar una mirada exhaustiva a aquestes organitzacions.

La primera qüestió a analitzar és el seu pes en el conjunt del món no lucratiu. Tal com s'ha indicat en el punt anterior, s'estima que el 6% de les entitats són de segon nivell o superior. Aquesta xifra de dimensió es complementa pel nombre d'organitzacions que apleguen sota el seu paraigua. Com sembla lògic, aquesta xifra varia entre organitzacions però es concentra sobretot en 3 segments: les que tenen fins a 10 entitats membres (que representen el 31% de federacions), les que en tenen entre 11 i 30 (33% de federacions) i les que tenen més de 30 entitats membres (amb el 36%).

Gràfic 15: Entitats de segon nivell (o superior): Nombre d'entitats membres per trams

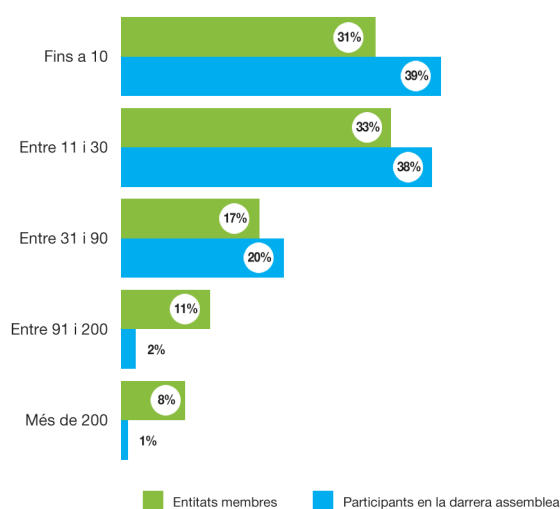

“1 de cada 3 entitats de segon nivell aplega entre 11 i 30 entitats sota el seu paraigua”

Extret de les preguntes obertes

Com és lògic, les xifres de participació de les entitats membres en les assemblees de les entitats de segon nivell està relacionada amb el nombre d'organitzacions que en formen part. L'anàlisi per segments mostra, per tant, dues tendències semblants entre el total d'entitats i l'assistència a les assemblees, encara que la participació es concentra especialment en el primer i segon tram (fins a 30 entitats membres). Així, per exemple, en el 31% de les federacions que tenen fins a 10 entitats membres la participació d'aquestes en les assemblees és 8 punts superior, arribant al 39%.

Gràfic 16: Entitats de segon nivell (o superior): Nombre d'entitats membres i participació en assemblees per trams

Les organitzacions de segon nivell (o superior) acostumen a establir criteris a l'hora d'incorporar noves entitats. De manera habitual, i com sembla lògic, l'àmbit d'actuació (o sector) és un criteri emprat. A tall d'exemple, hi ha federacions que apleguen organitzacions de lleure o de voluntariat. També hi ha les que apleguen entitats de col·lectius concrets com poden ser les persones amb discapacitat o la gent gran.

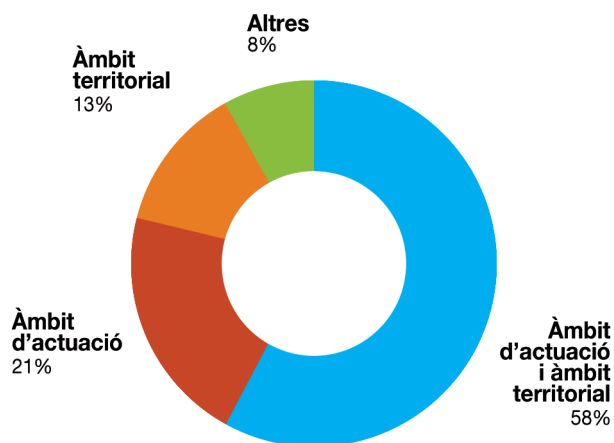
En paral·lel, hi ha federacions on el principal criteri d'adscripció el determina el territori, com és el cas de les coordinadores de barris, de districtes, de ciutat, de comarca, etc. les quals aglutinen entitats que tenen seu o desenvolupen les seves activitats en un territori determinat, independent del tipus d'activitat que facin.

Una darrera opció és la combinació de tots dos criteris, l'àmbit d'actuació i el territorial. De fet aquesta opció és la més freqüent entre les entitats de segon nivell o superior, amb un 58% del total. En el Panoràmic de les Associacions de Barcelona 2014 ja s'apuntava a aquesta doble vertebració, territorial i sectorial, del món no lucratiu. També, però, hi ha

organitzacions que han expressat altres criteris d'adscripció associats a uns principis i valors concrets o l'adequació dels estatuts de l'organització a una sèrie de criteris.

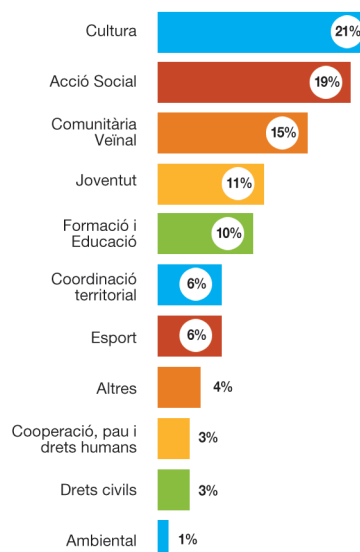
Gràfic 17: Criteris d'incorporació d'entitats en organitzacions de segon nivell (o superior)

Pel que fa als àmbits d'actuació de les organitzacions de segon nivell, seguint la tendència de les entitats de base, entre els més nombrosos s'hi troben l'àmbit cultural i el de l'acció social, els quals representen el 21% i el 19% respectivament del total de federacions. Tal com s'ha comentat, una especificitat d'aquest nivell és la vertebració territorial on s'ubiquen el 6% de federacions.

Hi ha també una opció d'altres amb el 4%, que recull federacions que apleguen més d'un àmbit. A tall d'exemple, una organització escriu "(som una entitat) comunitària, intercultural, ocupacional, formació, educació, acció social i cultura".

Gràfic 18: Àmbit d'actuació principal de les organitzacions de segon nivell o superior

3

Participació

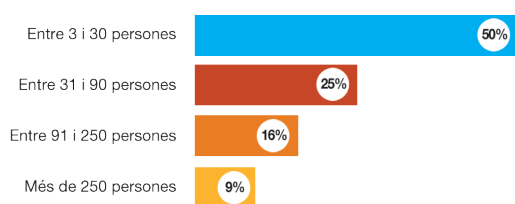
3.1. La participació diària

Les organitzacions poden estar formades per persones associades, voluntàries, remunerades, col·laboradores, destinatàries de les activitats, etc. Aquestes persones, en conjunt, formen la base social de les entitats i són l'element indispensable d'aquestes. Però cada organització pot considerar una o més formes de participació, una elecció individual que respon a la missió i al model organitzatiu de cada cas.

Tenint en compte aquesta realitat, en la present edició del Panoràmic s'han recollit dades sobre el conjunt de persones actives en les organitzacions, per tal d'aprofundir en la participació més enllà del tipus de relació establerta. Així, a més de xifres de voluntariat o de persones associades, s'han obtingut dades sobre les persones implicades en les organitzacions, que s'han definit com a persones actives. Així doncs, entenem per persones actives aquelles que participen de forma continuada i habitual en l'entitat. El fet de ser una persona activa implica, necessàriament, formar part del dia a dia de l'organització.

L'anàlisi de resultats mostra que la meitat de les organitzacions compten amb entre 3 i 30 persones actives, mentre que 1 de cada 4 compta amb entre 31 i 90. El 16% amb entre 91 i 250 persones actives i el 9% amb més de 250.

Gràfic 19: Organitzacions segons el nombre de persones actives (per trams)

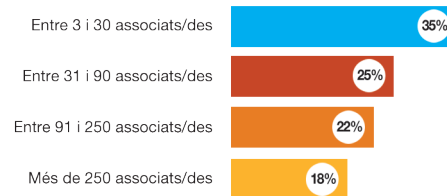

3.2 Persones associades

Prop del 87% de les entitats de base tenen la forma jurídica d'associació i, per tant, compten amb persones associades. L'anàlisi de les organitzacions segons el nombre de persones associades mostra uns resultats pràcticament idèntics als de l'edició anterior. Hi ha un primer segment, el més nombrós, que aplega les associacions formades per fins a 30 associats/des, les quals suposen el 35% del total d'entitats. Les organitzacions d'entre 31 i 90 suposen el 25%

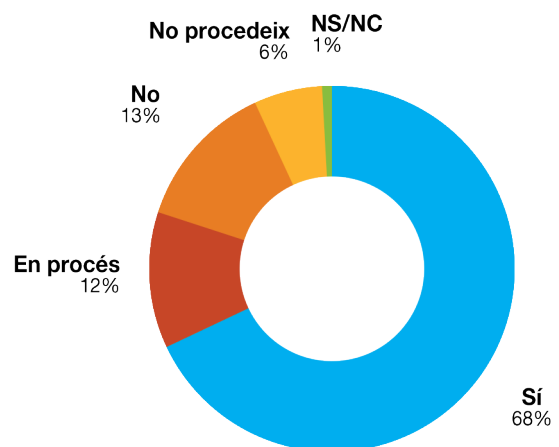
i les d'entre 91 i 250 el 22%. Finalment, el 18% de les entitats estan formades per més de 250 persones associades.

Gràfic 20: Associacions segons el nombre de persones associades (per trams)

En aquesta edició del Panoràmic s'ha preguntat si s'estan realitzant accions per ampliar el nombre de persones associades. Els resultats mostren que, efectivament, aquesta és una qüestió sobre la qual es treballa. El 68% de les organitzacions afirma realitzar accions en aquest sentit i el 12% diu estar en procés de desenvolupament. El 20% restant no realitza accions per atraure més persones (o no ho sap o no procedeix).

Gràfic 21: Realitzeu accions per ampliar el nombre de persones associades?

“Estem en procés que entrin més persones associades”

Extret de les preguntes obertes

“L’entitat es troba en un procés de captació de persones associades. Des dels inicis, el voluntariat ha estat la base de l’entitat i fins fa no massa anys no existia la figura del/la soci/a”

Extret de les preguntes obertes

Per tal de poder analitzar com s’impliquen les persones associades en el dia a dia de les entitats s’han establert tres nivells de participació (A, B i C). El nivell A fa referència al grau més alt d’implicació i el C al menor. Aquests tres nivells s’han establert d’acord amb la participació en les assemblees, la realització d’activitats, l’assumpció de responsabilitats, etc. (veure taula a sota). Els resultats indiquen que més de la meitat de les persones associades (en concret el 51%) té un nivell C de participació, el 28% un nivell B i el 21% un nivell A. Aquests resultats es troben alineats amb els de l’edició anterior, on el grau C és predominant i els graus B i A mostren percentatges més semblants entre sí.

Nivell A

Assistència a les assemblees, participació continuada en les activitats, col·laboració en l’organització d’aquestes, assumpció de responsabilitats en l’associació i, si és el cas, pagament de quota d’associat/da.

Nivell B

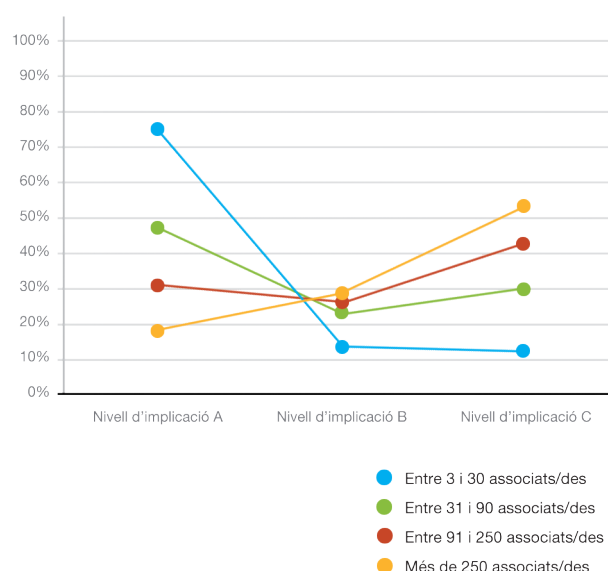
Assistència a les assemblees, participació puntual en les activitats organitzades per l’associació i, si és el cas, pagament de la quota d’associat/da.

Nivell C

Participació puntual en les activitats de l’associació i, si és el cas, pagament de la quota d’associat/da.

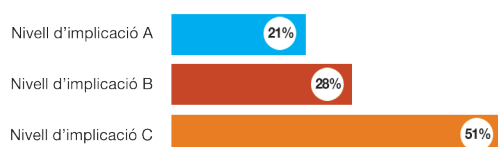
El nivell d’implicació varia en funció de la grandària de les organitzacions. Així, aquelles associacions que compten amb un nombre menor de persones associades acostumen a tenir un nivell d’implicació més alt mentre que en associacions de dimensió superior el nivell d’implicació tendeix a ser més heterogeni i, fins i tot, a disminuir a mesura que augmenta la grandària de les organitzacions.

Gràfic 23: Relació entre el nombre de persones associades i el nivell d’implicació

Hi ha una relació inversa entre el nombre de persones associades i el seu nivell d’implicació: com més petita és una entitat més implicades estan les seves persones associades.

Gràfic 22: Persones associades segons nivell d’implicació

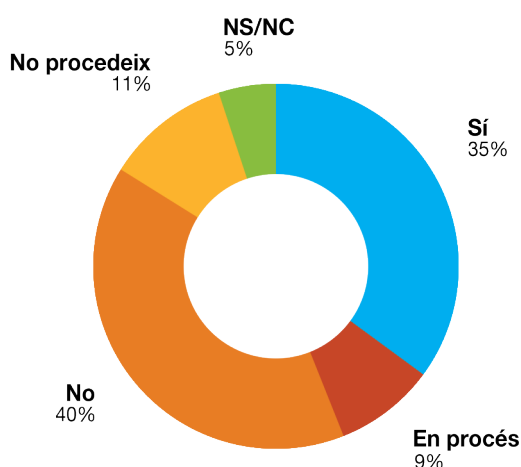
Pel que fa a la participació de dones i homes, en el cas de les persones associades hi ha cert equilibri: el 52% són dones i el 48% són homes. Aquestes xifres segueixen els resultats de l’edició anterior i se situen en la forquilla d’entre el 40% i el 60%, que es pot considerar equilibrada. En el pròxim capítol s’exploren els òrgans de govern i la participació de dones i homes en aquests, unes dades que complementen aquest resultat.

Gràfic 24: Proporció de dones associades i homes associats

Per tal d'avançar en el camí cap a la inclusió de tots els col·lectius en la societat civil organitzada, sovint és clau treballar tot establint criteris de diversitat en el funcionament diari. El Panoràmic ha realitzat enguany una pregunta respecte a aquesta qüestió. En concret, s'ha preguntat a les entitats si han incorporat criteris de diversitat per sexes, edat, procedència, distribució territorial, etc. en el seu funcionament organitzatiu. Els resultats mostren que el 35% de les entitats afirmen incorporar-los, el 9% diu estar en procés de desenvolupament d'aquests criteris i el 40% no els incorpora.

Gràfic 25: Heu incorporat criteris de diversitat (sexe, edat, procedència, distribució territorial, etc.) en el funcionament associatiu?

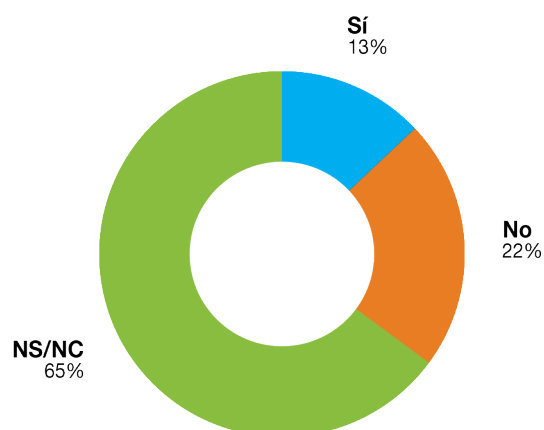
“Som una associació formada per famílies on hi tenen cabuda totes les persones, sense tenir en compte la seva edat, el seu sexe, la seva religió, la seva raça o el seu idioma”

Extret de les preguntes obertes

En paral·lel, el Panoràmic ha recollit dades sobre la participació, com a persones associades, d'un col·lectiu concret: el de les persones amb discapacitat. El 13% de les organitzacions afirmen comptar amb persones amb discapacitat entre els seus socis i sòcies (s'ha de tenir en compte que aquí també s'inclouen les entitats que treballen directament amb el col·lectiu de la discapacitat).

El 22% no tenen persones amb discapacitat i el 65% no ho saben o no han contestat. Aquest elevat percentatge de falta de resposta pot ser un reflex d'una certa manca de consciència sobre el mateix col·lectiu i la necessitat d'incorporar-lo en el si de les associacions per fomentar la seva plena inclusió.

Gràfic 26: La teva organització compta amb persones associades amb discapacitat?

“La nostra associació esta formada per persones trasplantades [...] tots esdevenen malalts crònics i, per tant, amb discapacitat associada”

Extret de les preguntes obertes

3.3. Persones voluntàries

El concepte de voluntariat pot tenir diferents accepcions dins del món no lucratiu. Algunes organitzacions parlen de voluntariat quan aquest és continuat en el temps. D'altres, en canvi, quan és puntual i amb poca implicació. Hi ha també entitats que consideren la junta com a part del voluntariat i d'altres que diferencien clarament el voluntariat de l'activisme. En les dues edicions prèvies del Panoràmic ja s'apuntava que el concepte de voluntariat és clarament polisèmic. D'acord amb aquesta realitat, el marc normatiu (del 2015) considera el voluntariat en un sentit ampli i, el que és més important, com una part essencial de l'activitat associativa. Al cap i a la fi, el fet de considerar el voluntariat des de diferents visions no deixa de ser un reflex de la riquesa i la diversitat de la participació en la societat civil.

En 2015 el Parlament de Catalunya va aprovar la Llei de Voluntariat per tal de regular i protegir l'activitat voluntària i l'associacionisme.

En l'article 3 es defineix el voluntariat com *"El conjunt d'accions i activitats d'interès general motivades per l'altruisme i la voluntat de transformació social que aconsegueixen persones físiques, denominades voluntaris, que participen en projectes en el marc d'una activitat associativa o bé en programes específics de voluntariat d'una entitat sense ànim de lucre"*.

"Totes les persones de l'entitat són voluntàries"

Extret de les preguntes obertes

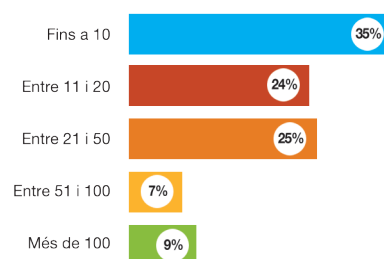
"En el cas de la nostra associació, considerem voluntàries i col·laboradores a totes les persones que ens ajuden a desenvolupar les diverses activitats de l'associació"

Extret de les preguntes obertes

Des d'aquest punt de partida, en el Panoràmic s'ha preguntat pel nombre de persones voluntàries –distingint-les de les associades– de les organitzacions, amb l'objectiu de diferenciar tots dos tipus de relació. L'anàlisi del voluntariat també mostra uns resultats pràcticament idèntics a l'anterior edició. De forma predominant (el 35% del total d'entitats) van

comptar amb entre 1 i 10 persones voluntàries. Com sembla lògic, quan augmenten les xifres de participació voluntària minva el percentatge d'entitats representades. En el cas de les entitats amb més de 100 persones voluntàries, aquestes representen el 9% del total.

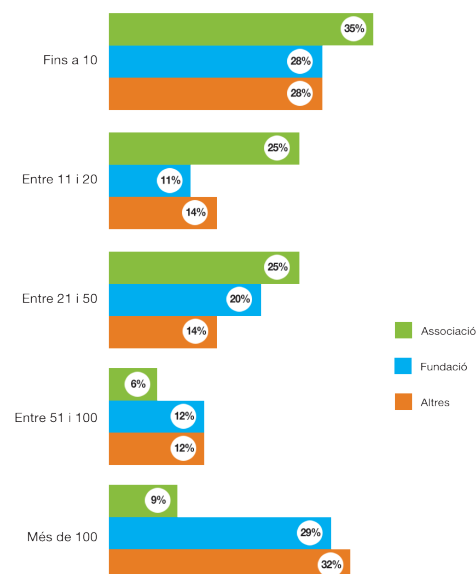
Gràfic 27: Entitats segons nombre de persones voluntàries (per trams)

El nombre de persones voluntàries depèn de diferents factors, entre els quals es troben l'àmbit d'activitat, l'any de constitució i la forma jurídica. En l'anterior edició del Panoràmic es van mostrar els resultats segons l'any de constitució i es va poder constatar que les organitzacions amb més bagatge compten amb més persones voluntàries. Enguany, s'ha comparat la participació de persones voluntàries per formes jurídiques.

Els resultats mostren que les formes d'associació i de fundació apleguen un major nombre de persones associades per sobre de cooperatives, d'altres formes jurídiques i d'entitats informals. En paral·lel, les associacions es concentren en els trams inferiors a les 50 persones voluntàries. En el cas de les fundacions els resultats són més heterogenis.

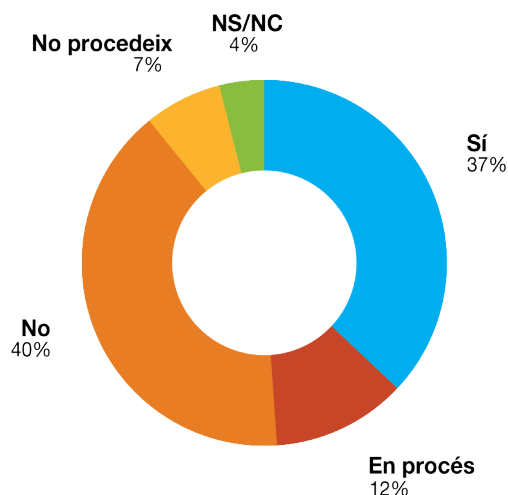
Gràfic 28: Nombre de persones voluntàries segons formes jurídiques

El fet de comptar amb equips voluntaris pot generar la necessitat de crear un pla o protocol d'actuació respecte d'aquest col·lectiu. Les entitats han de poder preveure quin tipus de voluntariat és l'adient segons el projecte a desenvolupar, com es realitzarà la seva captació i vinculació, com serà la seva participació, quin seguiment es farà, etc.

En el Panoràmic s'ha preguntat a les entitats si disposen d'un protocol d'actuació per a persones no remunerades o pla de voluntariat. Del conjunt d'entitats participants, el 37% afirma comptar amb un protocol en aquest sentit, un 12% diu estar en procés de desenvolupament i un 40% no ho té.

Gràfic 29: Disposeu d'un protocol d'actuació per a col·laboracions no remunerades i/o pla de voluntariat?

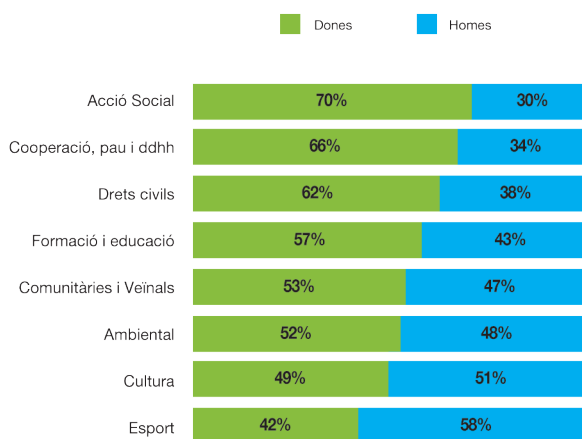
La participació voluntària de dones i homes es troba, d'igual forma que en l'edició anterior, en una relació del 60% pel que fa a les dones i del 40% pel que fa als homes. Encara que en aquest cas de forma més ajustada que quan ens referíem a la participació de persones associades per sexes, la proporció se situa en la forquilla 60%-40% que es pot considerar equilibrada.

Aquestes xifres varien significativament si s'analitzen segons els àmbits d'activitat de les organitzacions. Llavors s'observa com l'acció social i la formació i l'educació són els àmbits amb més presència de dones (superant el 60%), mentre que en àmbits com l'esportiu la proporció de dones es troba per sota de la dels homes.

Gràfic 30: Proporció de dones i homes en els equips voluntaris

Gràfic 31: Dones voluntàries i homes voluntaris segons l'àmbit principal d'actuació

3.4. Equips remunerats

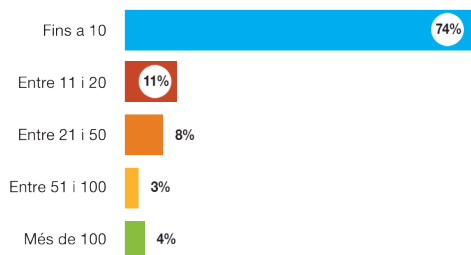
La proporció d'entitats que compten amb persones que perceben una retribució econòmica se situa entorn del 40%-45%. Les xifres fan referència tant a equips estables com puntuals i, encara que en molts casos siguin reduïts i fins tot puntuals, posen de manifest l'existència d'estructures remunerades en les entitats.

L'anàlisi dels equips remunerats mostra que de forma majoritària (el 74% de les entitats amb persones remunerades) compta amb entre 1 i 10 persones i, de fet, el nombre més freqüent, és a dir la moda, se situa en 1 persona. A mesura que s'augmenta en nombre de persones remunerades, la variable que sembla determinar de forma clara el nombre

de persones que perceben algun tipus de remuneració econòmica és el nivell d'ingressos. Així, el nombre de persones remunerades creix quan els ingressos augmenten, tal com mostren les dades creuades. Cal afegir que s'observa un punt d'inflexió destacat a partir del 500.000 euros de pressupost anual.

Gràfic 32: Associacions amb persones remunerades

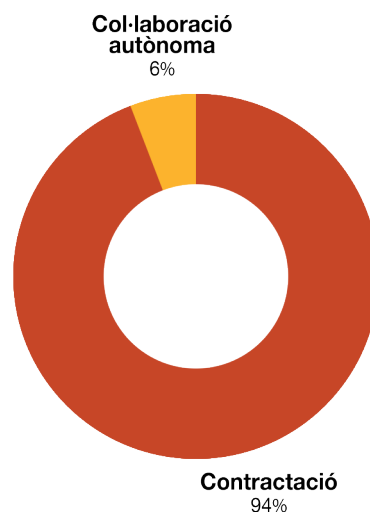

Taula 1: Persones remunerades segons volum d'ingressos de les entitats

	Fins a 10	Entre 11 i 20	Entre 21 i 50	Entre 51 i 100	Més de 100	Total
Fins a 30.000 euros	95%	5%	-%	-%	-%	100%
Entre 30.001 i 100.000 euros	93%	6%	1%	-%	-%	100%
Entre 100.001 i 500.000 euros	78%	16%	6%	-%	-%	100%
Més de 500.000 euros	22%	17%	24%	12%	25%	100%

El tipus de relació laboral que s'estableix entre la persona remunerada i l'entitat és, de forma habitual, a través de la contractació. En l'edició anterior del Panoràmic s'apuntava que prop del 91% de les persones remunerades són contractades directament per l'organització. En el 2016 la xifra augmenta fins al 94%. L'altre 6% estableix la relació laboral mitjançant la col·laboració autònoma. En futures edicions caldrà analitzar la sèrie de dades per constatar si es tracta d'una tendència o de petites fluctuacions conjunturals.

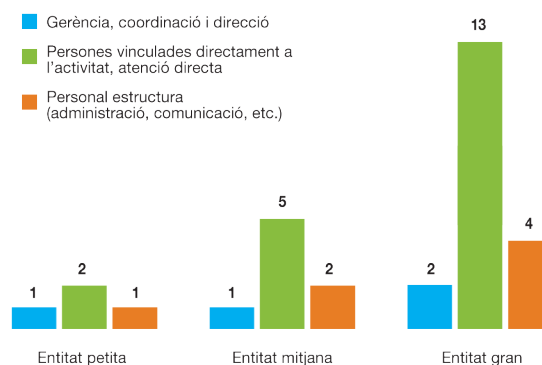
Gràfic 33: Persones que perceben algun tipus de remuneració, segons tipus de relació establerta

Les persones remunerades s'adrecen principalment a l'activitat vinculada amb la missió

El treball que es desenvolupa a través dels equips remunerats acostuma a organitzar-se d'acord amb el tipus d'activitat. En aquest sentit, hi ha tres activitats principals en gran part de les entitats: les vinculades directament amb l'activitat (o d'atenció directa), les activitats d'estructura (administració, comunicació, etc.) i les activitats de gerència i coordinació. El Panoràmic ha recollit informació sobre les persones que reben una retribució econòmica seguint aquest esquema. Els resultats indiquen, com sembla lògic, que l'atenció directa representa la part majoritària mentre que els càrrecs d'estructura i els de gerència representen una proporció significativament menor. S'observen diferències depenent de la grandària de les organitzacions. L'anàlisi per trams d'entitats 'petites', 'mitjanes' i 'grans', calculades a partir dels quartils, així ho fa palès.

Gràfic 34: Persones remunerades segons el tipus d'activitat que realitzen (en percentatge)

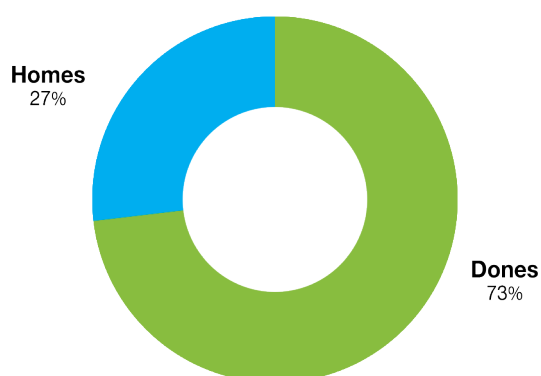

Per descomptat, hi ha entitats amb un nombre superior de persones contractades que augmentarien aquestes xifres. Si es pren el percentil 90, és a dir, s'endrecen de menor a major el nombre de persones remunerades i es consideren les xifres que sumen el 90% de la mostra, s'observa que el nombre de persones de direcció i gerència arriba a les 6, el de les vinculades directament a l'activitat a 41 i el personal d'estructura a 10.

Anteriorment indicàvem que la participació de dones i homes en els col·lectius de persones associades i voluntàries se situa dins d'una forquilla del 40%-60% i que, per tant, es pot parlar d'una tendència a l'equilibri. En canvi, pel que fa als equips remunerats la presència de dones creix, representant el 73% del total. Aquestes xifres no han variat respecte l'edició anterior.

Gràfic 35: Proporció de dones i homes en els equips remunerats

4

El govern de les entitats

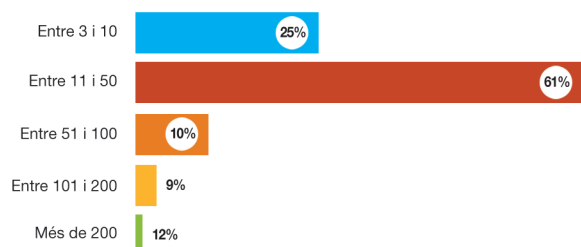

4.1. L'assemblea

Els òrgans de govern són els espais sobirans de les organitzacions sense ànim de lucre. Aquests varien en funció de la forma jurídica de les entitats i també de les característiques de cadascuna d'elles. En el cas de les associacions i de les cooperatives no lucratives l'assemblea és el màxim òrgan de presa de decisions. Sovint se celebra amb caràcter anual i delega en la junta directiva o en el consell rector (segons sigui el cas). En el cas de les fundacions, el màxim òrgan de presa de decisions són els patronats.

La participació assembleària en associacions i cooperatives es concentra en el tram d'entre les 11 i les 50 persones (61% del total) i, de fet, el nombre més habitual de participants en les assemblees (la moda) és de 20 persones. Les assemblees amb més de 50 persones representen el 14% i les inferiors a les 11 persones l'altre 25%.

Gràfic 36: Participants a la darrera assemblea de 2015

La participació per sexes en les assemblees és equilibrada. Un 56% són dones i un 44% homes. Es tracta de l'òrgan de govern en el qual la presència de dones és més elevada.

Gràfic 37: Proporció de dones i homes en la darrera assemblea de 2015

“En l'última i única assemblea, només hem participat els socis fundadors”

Extret de les preguntes obertes

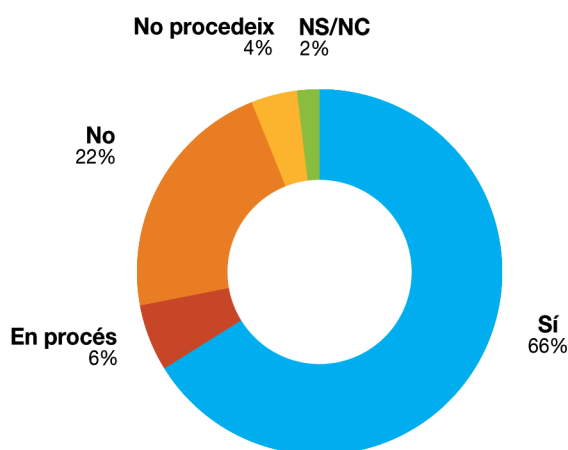
“No tenim junta directiva. Som una entitat assembleària”

Extret de les preguntes obertes

A més de l'assemblea, moltes organitzacions compten amb d'altres espais horitzontals de participació i presa de decisions. Les comissions i grups de treball són les més freqüents, tot i que cada organització estableix diferents fórmules en funció de la finalitat i de la metodologia de treball. En el treball de camp realitzat s'ha preguntat pel grau de desenvolupament d'aquests espais complementaris que afavoreixen la democràcia interna de les entitats. Els resultats assenyalen que el 66% disposen d'aquest tipus d'espais i que un 6% es troba en procés de desenvolupament d'aquests. Per contra, el 22% afirma no disposar-ne i un 4% més considera que no procedeix generar-los. Per últim, un 2% no s'ha pronunciat al respecte.

Gràfic 38: Disposeu, a més de l'assemblea i la junta directiva, d'altres espais de participació (grups de treball, comissions, etc.) de les persones associades?

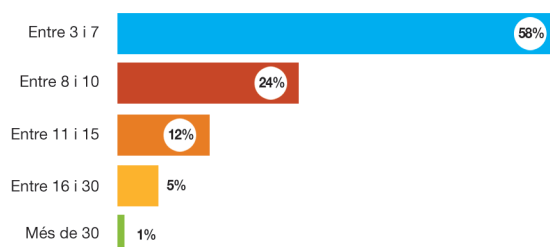

**2 de cada 3 entitats
compta amb espais de
participació, més enllà de
l'assemblea i la junta**

4.2. Junes, patronats i consells rectorors

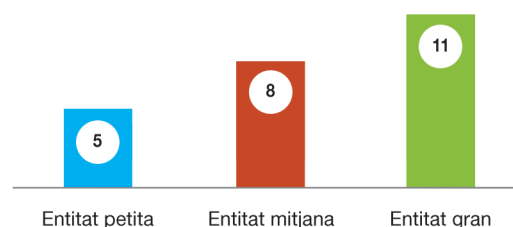
Pel que fa a les juntes, patronats i consells rectorors, freqüentment estan formats per entre 3 i 7 persones (el 57% de les entitats se situa en aquest segment i en el 13% dels casos es compta, exactament, amb 3 persones). Els òrgans amb entre 8 i 10 membres representen el 24% i els que tenen entre 11 i 15 persones representen el 13%. Només el 6% compta amb més de 15 membres en aquest tipus d'òrgans de govern.

Gràfic 39: Nombre de persones que componen els òrgans de govern

També s'ha analitzat el nombre de persones que formen les juntes, consells i patronats en funció de la grandària de les organitzacions (a partir dels quartils). De forma habitual, aquests òrgans estan formats per 5 membres en les entitats petites, 8 en les mitjanes i 11 en les grans.

Gràfic 40: Nombre de persones que componen els òrgans de govern en funció de la grandària

Pel que fa a la participació de dones i homes s'observa que el 48% dels càrrecs estan formats per dones i el 52% per homes. La presència de dones baixa en 8 punts respecte les assemblees.

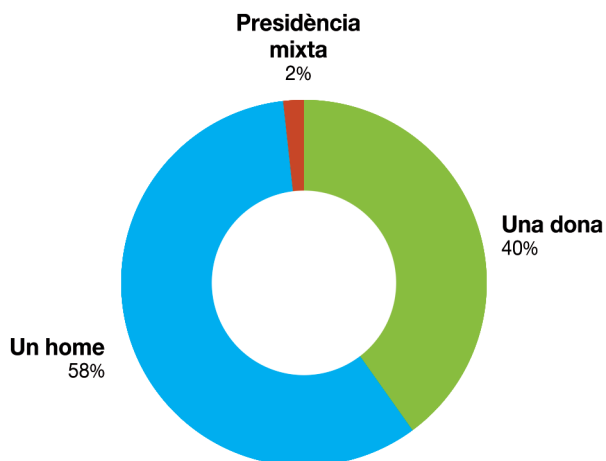
Gràfic 41: Participació de dones i homes en juntes, consells rectors i patronats

4.3. Equitat i presidències

Pel que fa al càrrec de presidència, amb el Panoràmic es pretén analitzar, també, si les organitzacions de la societat civil van un pas per endavant en l'equitat de gènere. Per això s'ha preguntat si qui ocupa el càrrec de presidència és una dona o un home o si, alternativament, es tracta d'una presidència mixta. Els resultats mostren que el 40% de les organitzacions estan presidides per dones, el 58% per homes i el 2% són presidències mixtes.

Gràfic 42: Càrrec de presidència

“No és presidència, és representació legal. Format per dues persones, home i dona”

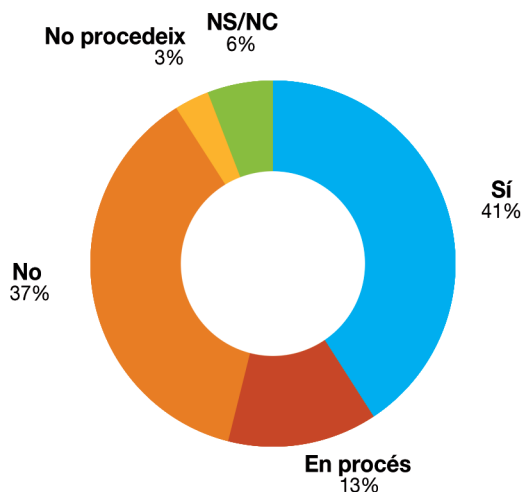
Extret de les preguntes obertes

“(En relació al càrrec de presidència) Fins ara, i durant 10 anys, l'ha estat ocupant un home”

Extret de les preguntes obertes

Els relleus en els òrgans de govern acostuma a ser una qüestió que preocupa les entitats. La present edició del Panoràmic ha incorporat una pregunta en relació als mecanismes per facilitar aquests relleus. Els resultats obtinguts indiquen que el 41% de les organitzacions disposen de mecanismes per escrit per garantir i facilitar el relleu. A més, el 13% afirma trobar-se en procés de desenvolupament. Per contra el 37% afirma no comptar amb aquest tipus de mecanismes, el 3% considera que no procedeix en el seu cas i el 6% no han contestat.

Gràfic 43: Teniu algun mecanisme per escrit per garantir i facilitar el relleu dels i les membres de la Junta Directiva?

“Porto 21 anys sent la presidenta de l'associació”

Extret de les preguntes obertes

“El 2015 vam canviar d'una presidenta a un president”

Extret de les preguntes obertes

La dimensió econòmica

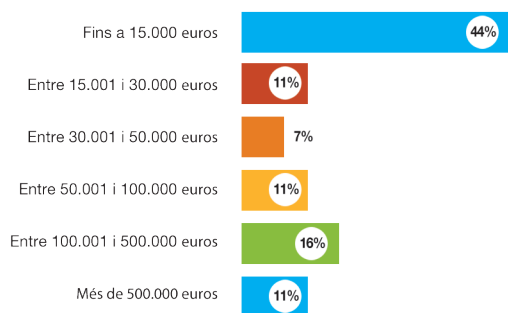

5.1. Volum econòmic¹

Els recursos econòmics acostumen a ser necessaris perquè les entitats puguin realitzar les seves activitats. Atès que sovint aquests són reduïts, les entitats demostren com la capacitat transformadora no depèn exclusivament dels diners. Durant el 2015 el 44% de les entitats participants en el Panoràmic van comptar amb uns ingressos anuals iguals o inferiors als 15.000 euros. L'11% es va situar entre els 15.000 i els 30.000 euros, el 18% entre els 30.000 i 100.000 euros i el 27% restant va superar els 100.000 euros anuals.

El 2015 el 44% de les entitats va comptar amb uns ingressos anuals iguals o inferiors als 15.000 euros

Gràfic 44: Ingressos reals en el 2015

“Amb més ingressos podríem fer més formació i atendre a molta més gent”

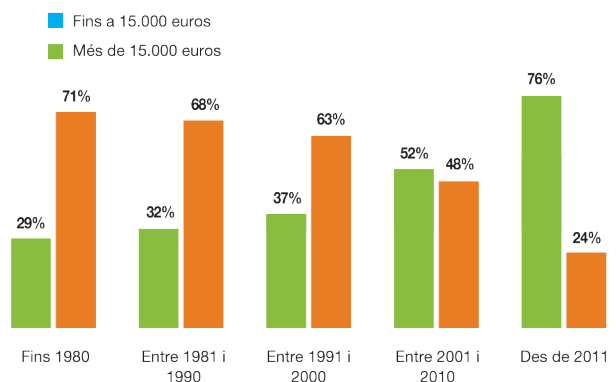
Extret de les preguntes obertes

“El finançament de moment ha estat molt just. Els recursos també”

Extret de les preguntes obertes

Alguns factors poden ajudar a interpretar i aprofundir en aquestes dades, com és el cas de l'any de creació de les entitats. Per sintetitzar la informació, i atès que el punt d'inflexió en el nivell d'ingressos es troba en els 15.000 euros (per sota es troba el 44% de les entitats i per sobre el 56%), s'ha establert aquesta xifra com a punt de tall. Les dades segmentades per dècades mostren com les organitzacions amb més trajectòria es concentren en un volum d'ingressos superiors als 15.000 euros mentre que en el cas de les organitzacions joves la tendència s'inverteix.

Gràfic 45: Ingressos reals en el 2015 –majors i menors de 15.000 euros- segons l'any de creació de les entitats

En el Panoràmic s'analitzen també els ingressos i les despeses de l'any, tant les previstes com les reals. Donat que hi ha diferències segons la grandària de les entitats, aquestes s'han organitzat per ser analitzades en tres grups: petites, mitjanes i grans, segons el seu volum econòmic (d'acord amb els quartils). Els resultats indiquen que en les entitats de menor dimensió s'ajusten més els ingressos i les despeses previstes i reals. A mesura que augmenta la grandària de les organitzacions el marge també s'incrementa.

Taula 2: Ingressos i despeses reals en el 2015 segons grandària

	Ingressos previstos 2015	Despeses previstes 2015	Ingressos reals 2015	Despeses reals 2015
Entitat petita	4.000,00 €	3.905,51 €	4.000,00 €	4.000,00 €
Entitat mitjana	22.500,00 €	20.941,50 €	22.578,64 €	21.768,00 €
Entitat gran	113.848,06 €	111.200,00 €	123.395,00 €	123.526,00 €

¹ Dades relatives al 2015, donat que era el darrer any econòmic tancat en el moment de realitzar el treball de camp.

La diferència entre els ingressos i les despeses reals mostren, com és lògic, petites desviacions. Seguint amb l'anàlisi per grandària, s'observa que les desviacions són insignificants per entitats petites, varien entorn el +3% en el cas de les entitats mitjanes i un -3,6% per a les grans.

Taula 3: Resultat de l'exercici i desviació entre ingressos i despeses reals en el 2015 segons grandària

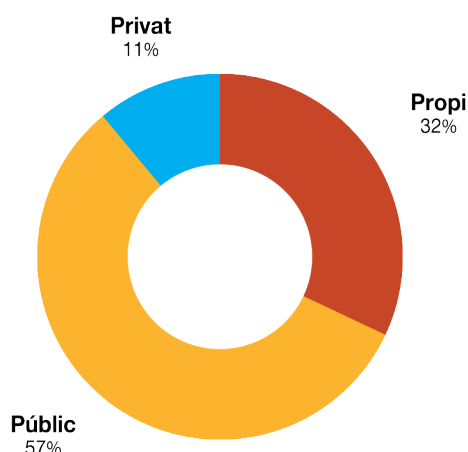
	Ingressos reals 2015	Despeses reals 2015	Resultat de l'exercici	Desviació
Entitat petita	4.000,00 €	4.000,00 €	0 €	-%
Entitat mitjana	22.578,64 €	21.768,00 €	+800,00 €	+3%
Entitat gran	123.395,00 €	123.526,00 €	-811 €	-3,6%

“El resultat econòmic de l'any 2015 és positiu perquè vàrem cobrar subvencions pendents d'anys anteriors per un import superior a 30.000 €. La crisi econòmica ens ha colpejat molt fort i, a conseqüència de les retallades, la nostra activitat ha disminuït”

Extret de les preguntes obertes

D'aquestes tres, la font principal de finançament de les entitats són els recursos públics, els quals representen més de la meitat del volum econòmic de 2015 (57% del total). Les fonts pròpies suposen el 32%, i l'11% restant correspon al finançament privat. No obstant, la informació recollida a partir de les preguntes obertes fa especial èmfasi en la importància de les fonts pròpies, és a dir, les que generen les mateixes organitzacions.

Gràfic 46: Procedència de les fonts de finançament de l'any 2015

“Creiem en l'autogestió com a via per obtenir recursos econòmics”

Extret de les preguntes obertes

“Els recursos es basen majoritàriament en les quotes”

Extret de les preguntes obertes

5.2. Fonts de finançament²

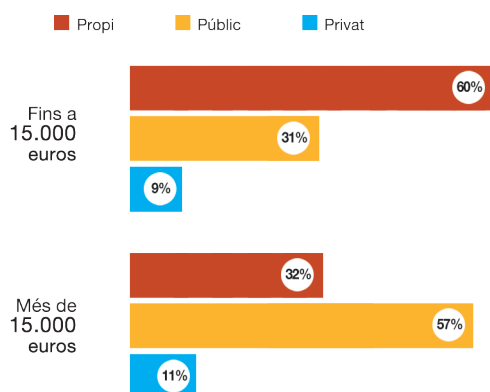
De forma habitual es consideren tres tipus de fonts econòmiques:

- Les pròpies, que es generen de les quotes de les persones associades, de la prestació de serveis i de les accions per recaptar fons.
- Les fonts públiques, que provenen de les administracions i poden formalitzar-se a través d'una subvenció o d'un conveni.
- Les fonts privades que provenen de fundacions, obres socials, empreses i donacions individuals.

Les proporcions es calculen sobre el total del volum econòmic. L'anàlisi detallada de la procedència de les fonts mostra com el punt de tall dels 15.000 euros de pressupost anual, novament, aporta matisos a aquestes dades de conjunt. S'observa que en les organitzacions amb ingressos iguals o inferiors als 15.000 euros els recursos provenen majoritàriament de fonts pròpies. En canvi, en el cas de les organitzacions amb volum d'ingressos superiors, la principal font és la pública, tot invertint-se les proporcions.

² Dades relatives al 2015, donat que era el darrer any econòmic tancat en el moment de realitzar el treball de camp.

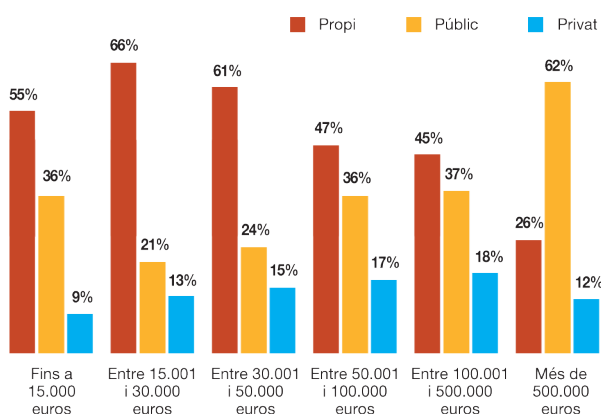
Gràfic 47: Procedència de les fonts de finançament en el 2015 –majors i menors de 15.000 euros-

Barcelona

A Barcelona aquesta situació es fa més complexa. La particularitat de reunir en un espai limitat una alta densitat de població, unida amb els desequilibris socioeconòmics existents, fa que la ciutat sigui un espai on hi prolifereixen els col·lectius i les organitzacions. A la vegada, l'efecte capitalitat fa concentrar un alt nombre d'entitats d'àmbit supramunicipal. Aquesta convivència de diferents organitzacions provoca que els resultats de la procedència de les fonts variïn significativament segons el seu volum econòmic. Per això, en la capital catalana s'han analitzat les fonts segment a segment (i només considerant les organitzacions de base). Els resultats mostren com el finançament propi arriba al seu màxim (66% del pressupost anual) entre les organitzacions amb ingressos d'entre 15.000 i 30.000 euros. El finançament públic, en canvi, destaca significativament en organitzacions amb pressupostos que superen el mig milió d'euros (62%).

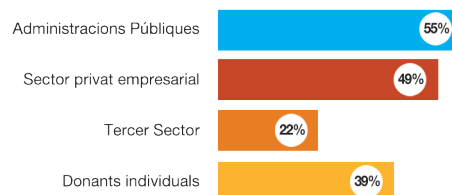
Gràfic 48: Procedència de les fonts de finançament en les entitats de base de la ciutat de Barcelona (2015) (per trams de volum econòmic)-

1 de cada 3 entitats rep aportacions en espècie (no monetàries)

Però més enllà del finançament econòmic, les organitzacions sense afany de lucre poden rebre aportacions no monetàries, com ara materials o serveis per a la realització d'una activitat. El 32% de les entitats participants en el Panoràmic rep aportacions d'aquest tipus. L'anàlisi de la seva procedència indica que el 38% el rep de les administracions públiques, el 33% de l'empresa privada i el 18% del tercer sector. A més l'11% rep aportacions no monetàries per part d'altres agents que, en la seva majoria, són persones individuals.

Gràfic 49: Aportacions en espècie segons la procedència (multi-resposta. Suma més de 100%)

“Som un equip de 20 persones aproximadament, totes voluntàries. Comptem amb col·laboradors puntuals, professionals de la comunicació, botigues amigues, o entitats, però res de cap transacció dinerària”

Extret de les preguntes obertes

“(Fem) col·laboracions amb altres entitats del tercer sector. Per exemple: cedim espais i en comptes que ens ho paguin econòmicament, ens ofereixen places amb descompte pels nostres socis i sòcies.”

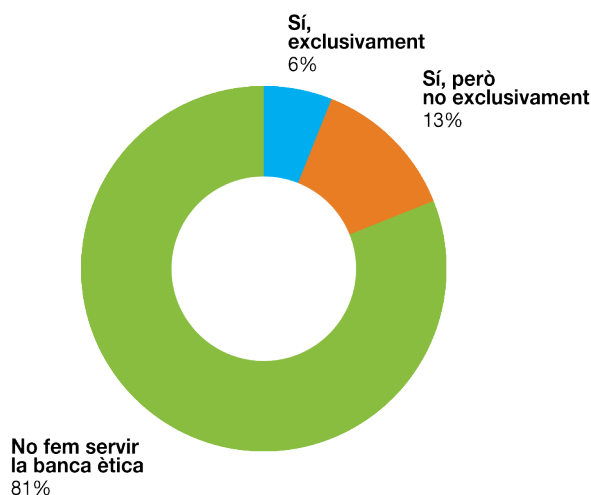
Extret de les preguntes obertes

5.3. Banca ètica

En els darrers anys s'ha estès l'ús de la banca ètica en el conjunt de la societat. A través del Panoràmic es pretén conèixer si aquest increment en l'ús social d'aquest tipus de banca es dona de manera semblant en el món no lucratiu. Els resultats mostren que el 19% de les entitats afirmen fer-la servir en la gestió dels recursos de l'organització, el 6% en exclusivitat i el 13% combinant-la amb altres tipus d'entitats bancàries. Aquests resultats són exactament iguals als de l'edició anterior, fet que fa pensar que aquestes xifres es consoliden.

Gràfic 50: Utilització la banca ètica per a la gestió dels recursos econòmics de l'entitat

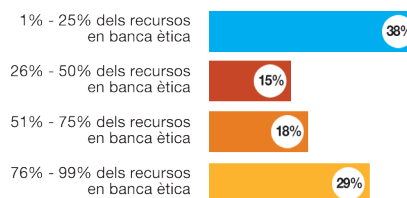
“Tenim previst obrir un compte a la banca ètica”

Extret de les preguntes obertes

Respecte l'edició anterior, no ha augmentat el nombre d'entitats que fan servir la banca ètica però sí el percentatge de recursos gestionats a través d'aquest tipus de banca

També es pregunta pel percentatge de recursos econòmics que es gestionen a través de la banca ètica (només en cas de fer-la servir i quan el seu ús no és del 100% dels recursos). Quan es produeix aquesta situació, el més freqüent és que es gestionin fins al 25% dels recursos a través de la banca ètica. En aquest cas s'observen diferències respecte l'edició anterior. Si llavors l'ús d'entre el 76% i el 99% dels recursos es donava en el 4% d'entitats, en aquesta edició del Panoràmic els resultats indiquen que es dona en un 29% d'organitzacions.

Gràfic 51: Percentatge de recursos econòmics gestionats a través de la banca ètica

Espais i eines organitzatives

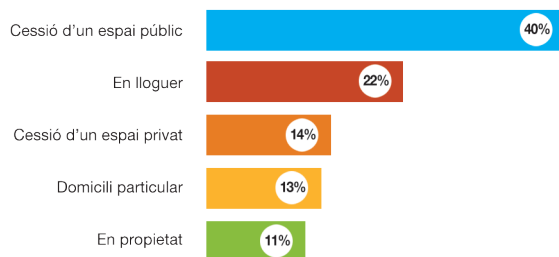
6.1. L'espai físic de les entitats

Els espais i equipaments són un dels recursos fonamentals en la vida de les entitats. Són, sovint, necessaris per al desenvolupament d'activitats i, també, espais de trobada, de visibilitat i de relació amb l'entorn.

Una primera qüestió a tractar és el tipus de règim d'ús de les seus. És a dir, conèixer si aquestes es troben en situació de lloguer, de compra, de cessió, o bé si és el domicili d'algun membre de l'entitat.

Els resultats del Panoràmic mostren com la cessió d'espais dins d'un equipament públic és la fórmula més habitual, amb un 40% del total de respostes. Altres situacions freqüents són el lloguer (22%) i la cessió d'un espai privat (14%). El percentatge d'organitzacions que tenen la seu en propietat i les que la tenen en el domicili d'una persona de l'entitat representen el 13% i l'11% respectivament.

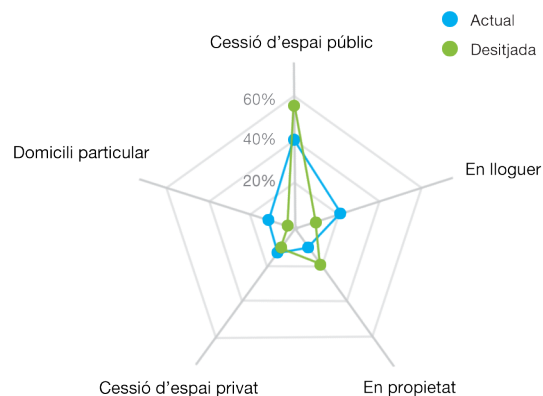
Gràfic 52: Situació actual de la seu

En relació amb les dades de l'edició anterior s'observa un augment del 5% d'entitats amb seus en equipaments públics. Probablement aquest increment es deu al fet que, enguany, la mostra és més representativa per territoris i recull de forma més acurada la realitat d'entorns urbans de mitjana i petita dimensió, així com d'espais rurals.

A més de la situació actual de la seu, el Panoràmic recull informació sobre l'opció desitjada, per tal de contrastar la realitat amb allò que les entitats consideren adient en termes d'espais. De forma freqüent, la cessió d'un espai públic és la preferida. Per contra, l'opció menys contemplada com a desitjada és el domicili particular.

Gràfic 53: Situació actual de la seu

“Ens hem d'adaptar a les necessitats del centre cívic, ja que compartim l'espai amb diferents entitats. De vegades és una mica complicat però hi ha bona voluntat per ambdues parts i sempre trobem una solució”

Extret de les preguntes obertes

“Ens agradaria poder disposar d'un espai públic o privat propi, per realitzar tasques organitzatives i de coordinació”

Extret de les preguntes obertes

“Els nostres equipaments es poden millorar i fer-los més accessibles”

Extret de les preguntes obertes

“Alguna vegada, depenent de l'activitat que hem de dur a terme, de manera puntual, lloguem espais privats”

Extret de les preguntes obertes

“Manca un ascensor per accedir al pis de dalt. I millorar l'accés d'entrada principal”

Extret de les preguntes obertes

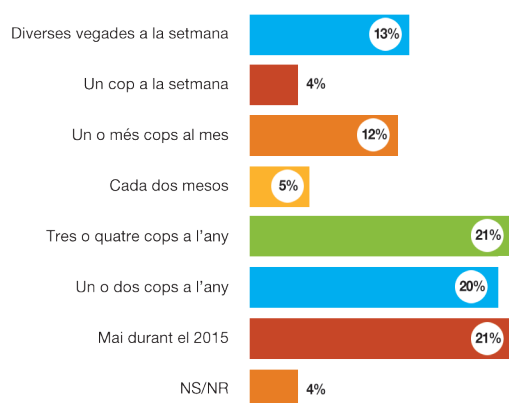

Per tal de garantir la participació de tots els col·lectius, els equipaments i les seus de les entitats han de ser accessibles per a tothom. Les persones amb dificultats en la mobilitat poden trobar barreres en la participació si els espais no compten amb criteris d'accessibilitat universal. El 68% de les entitats afirmen que els seus equipaments estan adaptats per a l'accés de persones amb discapacitat mentre que el 32% consideren que no estan adaptats.

6.2. Equipaments i espais públics

Els equipaments públics, a més de poder allotjar les seus de les entitats, són espais en els quals freqüentment s'hi desenvolupen activitats, ja siguin obertes al barri o internes. El 68% de les entitats afirmen haver-los fet servir durant l'any 2015. Però pel que fa a la seva freqüència d'ús, aquestes entitats es poden dividir en tres grups: les que els fan servir quotidianament, les que els fan servir amb caràcter puntual i les que no els fan servir pràcticament mai. El 17% afirma fer-los servir setmanalment (1 ó més dies a la setmana), el 12% una o més vegades al més i el 5% cada dos mesos. El 41% els fa servir entre 1 i 4 vegades a l'any i el 21% afirma no haver-los fet servir durant l'any 2014.

Gràfic 54: Freqüència d'ús dels equipaments públics

“Cada cop més necessitem els equipaments públics diverses vegades per reunir-nos, fer assemblees o organitzar cursos i altres actes”

Extret de les preguntes obertes

“(fem servir) un equipament per assajar i l'espai públic per actuar”

Extret de les preguntes obertes

“(Els equipaments públics) Els diversos espais són utilitzats per altres associacions i entitats”

Extret de les preguntes obertes

“Podem accedir als equipaments públics puntualment, però no tenim un espai fix per l'entitat, i hem de recórrer al domicili particular”

Extret de les preguntes obertes

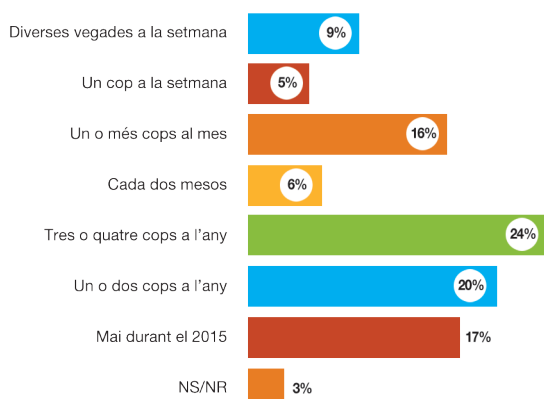
“Utilitzem una sala d'un centre cívic proper per fer-hi diverses activitats”

Extret de les preguntes obertes

Els espais públics oberts, com ara les places i els jardins, són llocs de participació i d'activitat associativa on sovint s'estableixen vincles amb el territori. Una vegada més, en aquesta edició del Panoràmic s'ha analitzat la freqüència d'ús amb la que es fan servir. El 14% els fa servir setmanalment, el 17% com a mínim un cop al mes i el 6% cada dos mesos. El 43% de les entitats afirmen fer un ús que oscil·la entre 1 i 4 vegades l'any. Tanmateix, el 18% de les entitats afirmen no haver fet cap ús dels espais públics oberts durant el 2014.

També s'han recollit les observacions que fan les entitats respecte a l'ús d'aquest tipus d'espais. Entre aquestes es parla de l'estacionalitat en el seu ús donat que, en tant que espais oberts, estan molt condicionats pel clima.

Gràfic 55: Freqüència d'ús dels espais públics oberts

“La freqüència d'ús d'espais públics varia segons èpoques de l'any: molt intensa a l'estiu, molt escassa a l'hivern i variable a la primavera i a la tardor”

Extret de les preguntes obertes

6.3. Espais virtuals de suport al sector

El creixement i la consolidació del món no lucratiu en les darreres dècades ha donat lloc a noves necessitats d'aprenentatge i millora. Des de l'assessorament per crear una entitat fins a les activitats formatives i d'acompanyament, les propostes i recursos que neixen des del propi sector i des de les administracions públiques per enfortir i fer créixer el teixit associatiu són diverses.

En aquesta línia, i en plena revolució tecnològica, s'han desenvolupat diverses eines virtuals que contribueixen a la millora associativa. El Panoràmic ha volgut analitzar les principals. S'han recollit, per una banda, els serveis digitals que ofereix Torre Jussana - Centre de Serveis a les Associacions i per l'altra, aquelles que promou la Generalitat de Catalunya, com ara els portals Xarxanet i Voluntariat.org.

Barcelona

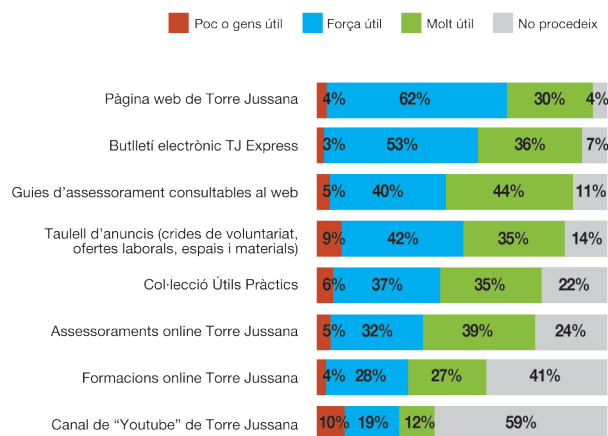
En el cas de Torre Jussana s'ha preguntat per l'espai web, pel seu butlletí, per les guies d'assessorament consultables al web, pel taulell d'anuncis (on es fan crides de voluntariat, ofertes de feina, etc.), per la col·lecció d'Útils Pràctics, per

les formacions i assessoraments online i, per últim, pel canal de Youtube.

La primera qüestió a abordar té a veure amb l'ús d'aquests recursos. Donat que Torre Jussana té com a àmbit d'actuació la ciutat de Barcelona, s'han analitzat les respostes de les entitats amb seu a la capital catalana. Entre els serveis més utilitzats, amb prop de la meitat d'entitats, destaquen l'espai web de Torre Jussana i el seu butlletí electrònic TJ Express. Les Guies d'Assessorament online i el taulell d'anuncis del web són emprats pel 35% de les organitzacions i la col·lecció d'Útils Pràctics de Torre Jussana és consultada per 1 de cada 4 entitats.

També s'ha preguntat pel grau d'utilitat d'aquests serveis, tot considerant una escala de 4 esglaons que va des del gens útil al molt útil. Les valoracions que inclouen opcions de resposta de força o molt útil oscil·len entre el 31% i el 92%, essent el més valorat el mateix espai web de Torre Jussana i el menys valorat el canal de Youtube. Destaquen també com a recursos útils, segons les entitats, el butlletí electrònic TJ Express i les guies d'assessorament consultables al web.

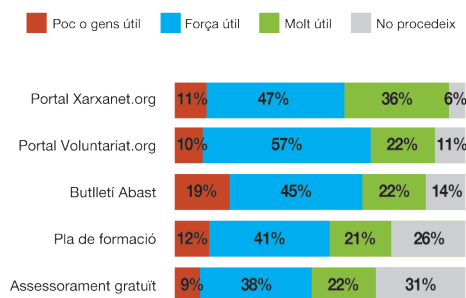
Gràfic 56: Valoració de la utilitat dels diferents recursos digitals que ofereix Torre Jussana – Centre de Serveis a les Associacions per part de les organitzacions no lucratives de la ciutat de Barcelona

Pel que fa als principals espais virtuals que promou el Departament de Treball, Afers Socials i Famílies de la Generalitat, s'ha analitzat el portal Voluntariat.org i el butlletí A l'Abast, que són les seves eines de comunicació amb temàtica centrada en el voluntariat i l'associacionisme. També s'han analitzat els assessoraments gratuïts per entitats finançats pel departament i el Pla de Formació de l'Associacionisme i Voluntariat de Catalunya. Per últim s'ha preguntat pel portal Xarxanet, impulsat pel mateix departament.

Seguint la lògica d'ús i utilitat d'aquests recursos, s'observa que el portal Xarxanet és emprat per 4 de cada 10 entitats, essent el recurs més utilitzat. Pel que fa a la valoració de la seva utilitat els dos portals, Xarxanet i Voluntariat.org, són els més positivament valorats amb resultats molt semblants. De fet, 8 de cada 10 entitats que els utilitzen els valoren com molt o força útils.

Gràfic 57: Valoració de la utilitat dels diferents recursos digitals que promou la Generalitat de Catalunya

Com sembla lògic, uns dels principals elements d'aportació de totes aquestes eines és la capacitat d'arribar a un públic més ampli d'entitats que en el cas de les activitats presencials. D'aquesta manera, les distàncies entre zones urbanes i rurals s'escurcen, tot avançant en la igualtat d'accés independentment del territori. Per això s'ha de treballar per salvar la bretxa digital, tot garantint la capil·laritat d'aquestes eines i serveis de suport associatiu.

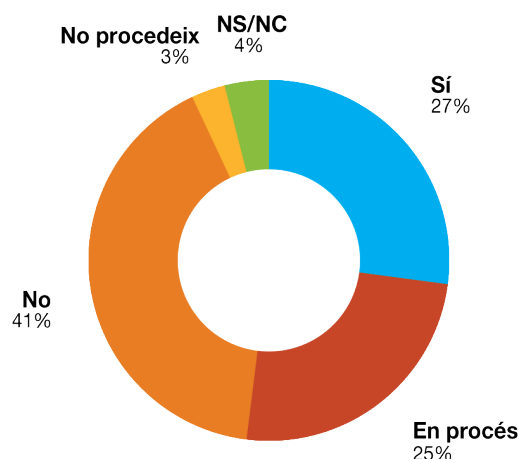
6.4. Eines organitzatives

Les entitats necessiten disposar d'eines per al seu desenvolupament diari i per a la seva evolució a mitjà i llarg termini. Una de les qüestions que s'ha recollit fa referència al desenvolupament d'un pla estratègic. S'ha considerat aquesta eina en un sentit ampli, és a dir, com un pla o reflexió

per escrit sobre el futur de l'entitat, que té per objectiu enfortir una o més àrees de l'organització, de forma coherent amb la missió.

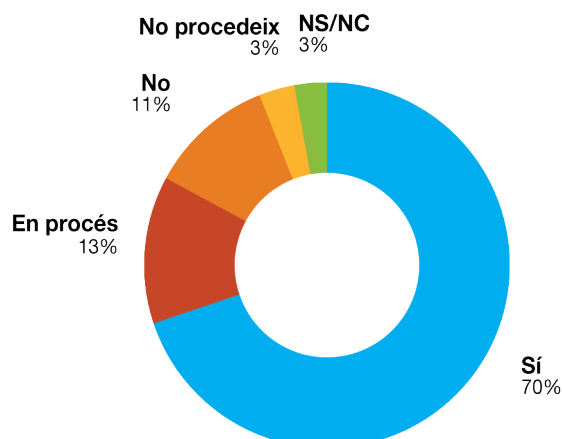
El 27% de les entitats afirmen disposar d'un pla per escrit sobre el futur de l'organització i el 25% estan en procés de desenvolupament. El 48% restant no en té, considera que no és procedent o no disposa d'aquesta informació.

Gràfic 58: Disposeu d'un document o reflexió escrita sobre el futur a llarg termini de l'associació?

Pel que fa a la transparència, s'ha preguntat per la publicació d'informació organitzativa. El 70% de les entitats afirmen tenir els estatus i memòries d'actuació consultables obertament, el 13% afirmen estar en procés de desenvolupament i el 17% restant no ho tenen desenvolupat o no disposen d'aquesta informació.

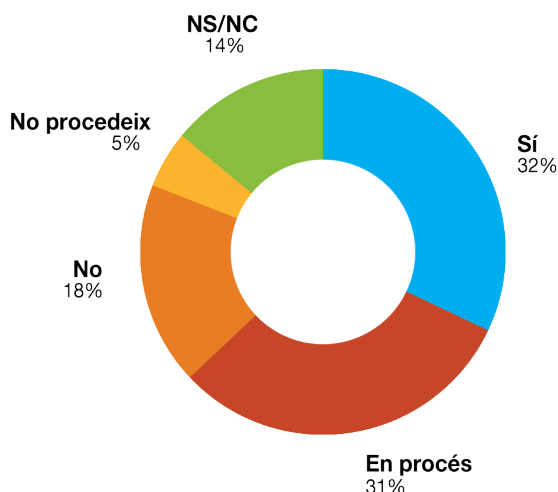
Gràfic 59: Els estatuts i memòries d'actuació de l'associació es poden consultar obertament?

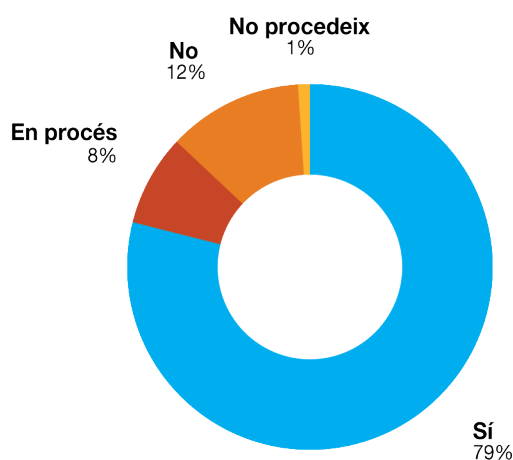
S'ha preguntat també pel compliment amb el marc normatiu sobre transparència, en concret per la llei 19/2014 que regula les dades que s'han de publicar per part de les entitats que tenen certs requisits en relació amb les fonts de finançament públiques. Els resultats són heterogenis, amb proporcions de resposta semblants de 'sí' i 'en procés' (32% i 31% respectivament). I amb un alt percentatge de respostes 'NS/NC', la qual cosa acostuma a relacionar-se amb la manca de coneixement sobre la temàtica i/o de comprensió de la pregunta realitzada.

Gràfic 60: Arran de l'entrada en vigor de la llei de transparència (Llei 19/2014) heu adaptat la informació consultable de la vostra associació?

En el segle XXI, les eines digitals formen part de la comunicació interna i externa de les organitzacions. Les xarxes socials han esdevingut en els darrers temps mitjans de comunicació informals, que estan contribuint a donar visibilitat a les organitzacions de la societat civil i a les seves causes. La capacitat per realitzar accions d'incidència política i sensibilització han augmentat exponencialment. El 79% de les entitats participants en el Panoràmic afirmen fer servir activament les xarxes socials. I el 8% es troben en procés de desenvolupament. Amb això, la tendència indica que pràcticament 9 de cada 10 organitzacions està present a les xarxes socials.

Gràfic 61: Feu servir activament les xarxes socials (Twitter, Facebook, etc.)?

“Persones associades, voluntàries, col·laboradores les considerem cibervoluntàries de l'entitat”

Extret de les preguntes obertes

“Som més de 300 artistes del món i ens comuniquem per internet”

Extret de les preguntes obertes

“Fem servir “WhatsApp” per a comunicar-nos amb els/les col·laboradors/es de l'AMPA”

Extret de les preguntes obertes

Reptes i futur

7.1. Temes prioritaris per a les entitats

En el dia a dia, les entitats han de gestionar les situacions i possibles dificultats que es poden donar, tant pel que fa a les activitats com pel que fa a la gestió organitzativa. En el qüestionari del Panoràmic s'han incorporat una sèrie de temes que habitualment preocupen les organitzacions com són la base social, la comunicació, el finançament, etc. I que, de fet, ja van ser identificats en la primera edició. Enguany s'ha demanat a les entitats que els endrecin per ordre de prioritats.

Els resultats apunten a la base social com el principal tema que preocupa les entitats en el seu dia a dia. La base social s'entén com el grup de persones i organitzacions compromeses amb l'entitat (persones associades, voluntàries, col·laboradores, remunerades, finançadores, etc.) que, al cap i a la fi, són qui fa possible treballar per complir amb la missió. Però fer arribar el missatge a la ciutadania i implicar-la no és quelcom fàcil. Precisament, el segon tema que s'ha prioritzat és el que fa referència a la millora de la comunicació i la difusió. El desenvolupament d'eines de comunicació efectives per a les entitats i que, a la vegada, comportin costos reduïts és una cerca recurrent i necessària per donar visibilitat a les organitzacions.

En la tercera prioritats s'hi troben els objectius missionals i en la quarta la diversificació de fonts de finançament. Altres temes destacats són la millora de la gestió interna, els espais i locals, la millora de les relacions amb les administracions i els relleus dels òrgans de govern. A més, a través de les preguntes obertes algunes organitzacions han expressat les seves prioritats concretes.

“Millorar la formació dels voluntaris”

Extret de les preguntes obertes

“La renovació és un aspecte importantíssim. No hi ha gent amb prou disponibilitat per comprometre's a totes”

Extret de les preguntes obertes

Esquema 3: Temes prioritaris per les entitats en el seu dia a dia

- 1 Ampliar la base social
- 2 Millorar la comunicació i difusió
- 3 Assolir els objectius missionals
- 4 Diversificar les fonts de finançament
- 5 Millorar la gestió interna de l'entitat
- 6 Disposar de locals i espais
- 7 Millorar les relacions amb les administracions públiques
- 8 Relleus en la junta directiva/òrgans de govern
- 9 Altres

“Aconseguir la declaració d'utilitat pública”

Extret de les preguntes obertes

“Disposar d'espais públics i gratuïts per a la realització d'activitats, així com formació i un espai per trobar-nos amb altres entitats i col·laborar entre nosaltres”

Extret de les preguntes obertes

7.2. Els reptes expressats per les entitats

De la mateixa forma que amb les prioritats quotidianes, les entitats participants han endreçat un seguit de reptes que també van ser identificats en la primera edició del Panoràmic. A diferència del punt anterior, ara no es tracta de considerar el dia a dia de l'entitat sinó d'ampliar la mirada al conjunt del sector. En aquest llistat també s'inclouen alguns temes d'actualitat com són la creació d'una agència de comunicació associativa i un nou model de fiscalitat.

Els resultats assenyalen, una edició més, l'ampliació i la implicació de la base social com la principal fita del teixit associatiu. La coincidència amb la primera prioritat en el dia a dia de les entitats fa pensar en què s'assumeix com un repte que té ambdues dimensions, individual i del conjunt, i que, per això mateix, probablement requereix un abordatge multidimensional.

Per sota d'aquests s'hi troben la consolidació del finançament, el treball en xarxa i la col·laboració amb diferents agents. Seguidament hi ha el reconeixement social i de les administracions públiques. En conjunt, aquests quatre temes són reptes que es van repetint en les tres edicions del Panoràmic. Això fa pensar que els principals reptes estan clarament identificats per les entitats i que, al mateix temps, per poder donar resposta segurament cal pensar en estratègies a mitjà i llarg termini.

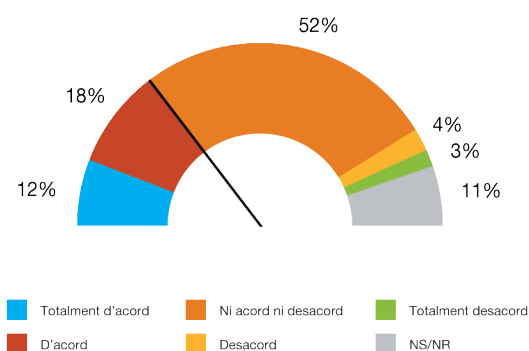
A partir del cinquè repte, es troben un seguit de propostes plantejades des del mateix sector no lucratiu. Aquest és el cas del desenvolupament d'un model propi de fiscalitat, de la creació d'una agència de comunicació associativa i d'una agència de mecenatge.

Esquema 4: Reptes del món no lucratiu per ordre d'importància

- 1 Ampliació i implicació de la base social
- 2 Consolidar el finançament
- 3 Treball en xarxa i col·laboració amb diferents agents socials
- 4 Reconeixement social i de les administracions públiques
- 5 Desenvolupament d'un model propi de fiscalitat
- 6 Creació d'una agència de comunicació associada
- 7 Creació d'una agència de mecenatge
- 8 Millora del treball d'incidència política
- 9 Extensió del codi ètic de les Associacions a l'àmbit català
- 10 Modificació del reglament d'espectacles públics i activitats recreatives

Per complementar aquesta informació i, concretament, sobre la relació amb el sector públic, es disposen de dades sobre la valoració de les entitats pel que fa a la seva relació amb les administracions locals. S'ha preguntat per la possible millora d'ençà de les darreres eleccions municipals. Els resultats mostren que el 30% considera que les relacions han millorat, el 52% creuen que no ha variat la relació i el 7% considera que han empitjorat. L'11% restant no es posiciona.

Gràfic 62: Grau d'acord amb l'afirmació: "D'ençà de les darreres eleccions municipals, la nostra relació i interlocució amb el consistori ha millorat"

Barcelona

Els reptes pel món no lucratiu en el cas de les entitats de la ciutat de Barcelona presenten algunes diferències en relació amb el conjunt. Si bé les tres primeres fites són les mateixes (ampliació i implicació de la base social, consolidació del finançament i el treball en xarxa), a partir del quart repte s'observa com les prioritats varien. Pel conjunt de les entitats aquesta quarta posició correspon al reconeixement social i de les administracions públiques, mentre que a la capital catalana és el repte d'incidència política. En paral·lel, a Barcelona la creació d'una agència de mecenatge és més prioritària que el desenvolupament d'un model propi de fiscalitat, preferències que s'inverteixen a l'analitzar el conjunt del territori.

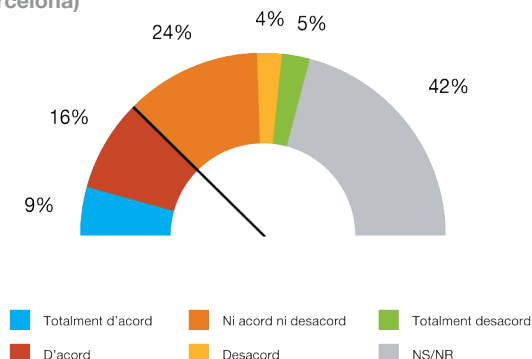
Esquema 5: Reptes del món no lucratiu a la ciutat de Barcelona, per ordre d'importància

- 1 Ampliació i implicació de la base social
- 2 Consolidar el finançament
- 3 Treball en xarxa i col·laboració amb diferents agents socials
- 4 Millora del treball d'incidència política
- 5 Reconeixement social i de les administracions públiques
- 6 Creació d'una agència de mecenatge
- 7 Desenvolupament d'un model propi de fiscalitat
- 8 Creació d'una agència de comunicació associada
- 9 Extensió del codi ètic de les Associacions a l'àmbit català
- 10 Modificació del reglament d'espectacles públics i activitats recreatives

Per complementar aquesta informació s'ha analitzat també l'opinió de les entitats barcelonines respecte a diferents temes. Una qüestió concreta de la ciutat són les festes de la Mercè. Donat que el darrer any s'ha canviat el format de participació de les entitats sense afany de lucre, s'ha volgut conèixer la valoració que aquestes en fan. Els resultats

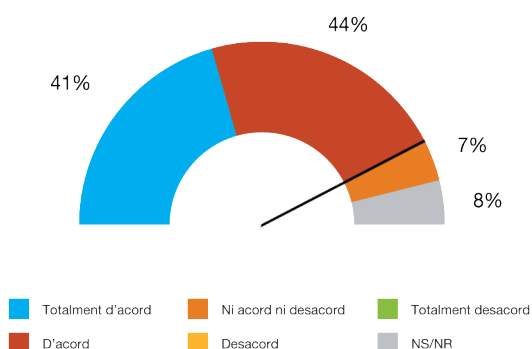
mostren que 1 de cada 4 consideren el canvi com a positiu, tanmateix 2 de cada 3 no es posicionen (considerant les opcions de resposta 'ni d'acord ni en desacord' i 'No sap, no contesta').

Gràfic 63: Grau d'acord amb l'afirmació: "El canvi de la 'Mostra d'Associacions' de les festes de la Mercè per 'l'Associat a la Festa' ha estat positiu" (preguntat a les entitats amb seu a Barcelona)

També s'ha preguntat pels processos participatius que sorgeixen de la societat civil i que poden ser reconeguts per les administracions dins dels reglaments de participació ciutadana. El 72% de les organitzacions barcelonines es posiciona a favor d'aquest reconeixement, el 6% no es posiciona i el 22% no sap o no contesta la pregunta.

Gràfic 64: Grau d'acord o desacord amb l'afirmació: "Les administracions públiques haurien de reconèixer en els reglaments de participació ciutadana els processos participatius impulsats per la mateixa ciutadania i les associacions" (preguntat a les entitats amb seu a Barcelona)

La realització del Panoràmic

8.1. Fitxa tècnica

Tipus d'estudi

Quantitatiu

Àmbit

Catalunya

Univers

Organitzacions sense afany de lucre i d'iniciativa privada. També entitats i col·lectius sense forma jurídica

Dimensió de la mostra

2.388 de les quals 2.220 són respostes vàlides

Nivell d'error

Per un nivell de confiança del 95,5% i en situació de màxima indeterminació ($p=q=0,5$) l'error és del $\pm 2,0\%$

Calendari de treball de camp

De setembre a desembre de 2016

Recollida d'informació

Aplicació professional per a la recollida de respostes a través de qüestionari online amb preguntes tancades, obertes i semiobertes. També qüestionari en plantilla de documents i qüestionari breu

Tractament de les dades

Depuració de dades, càlcul i recodificació de variables

Anàlisi

Estadística descriptiva, estadística no paramètrica, arbres de classificació i tècniques de mostreig

Dades de referència

L'any de referència és el 2015 donat que és el darrer any tancat en el moment d'iniciar el treball de camp

8.2. Entitats impulsores del Panoràmic

El **Consell d'Associacions de Barcelona (CAB)** és la plataforma d'associacions de la ciutat de Barcelona. La seva missió és treballar per al desenvolupament de l'associacionisme i dels seus valors a Barcelona tot construint un espai de participació, vertebració (territorial i sectorial) i d'interlocució d'organitzacions interessades en l'associacionisme. El CAB va ser l'entitat impulsora del 2n Congrés de les Associacions de Barcelona (2010-2011)

L'**Observatori del Tercer Sector (OTS)** és un centre de recerca especialitzat en el tercer sector, independent i sense ànim de lucre, que té per objectiu aprofundir i incrementar el coneixement d'aquest sector i treballar per a la millora del funcionament de les organitzacions no lucratives. L'OTS ha realitzat estudis de referència que han contribuït a la millora del tercer sector i a donar visibilitat social.

La **Fundació Francesc Ferrer i Guàrdia (FFG)** és una entitat sense afany de lucre que treballa en els àmbits de la joventut, l'educació, la participació democràtica, la ciutadania i les polítiques públiques en general. Genera coneixement des de la investigació social aplicada, aportant propostes estratègiques i assessoraments a les administracions públiques i a les entitats.

La **Fundació Pere Tarrés (FPT)**, amb més de 50 anys d'existència, és una organització no lucrativa d'acció social i educativa, dedicada a la promoció de l'educació en el temps lliure, el voluntariat, la millora de la intervenció social i l'enfortiment del teixit associatiu. Amb el temps la seva acció s'ha ampliat a altres àmbits de l'acció social com ara la formació, la recerca i la gestió..

L'**Obra Social "la Caixa" (OSLC)** té per missió contribuir al progrés de les persones i la societat amb especial incidència en els col·lectius més vulnerables, ja sigui a través de programes propis, aliances estratègiques o col·laboracions, mitjançant actuacions eficients, innovadores, avaluable i susceptibles de ser transferides a altres entitats.

8.3. Organització

El Panoràmic es desenvolupa des del treball compartit entre diferents associacions i institucions, coordinat per un Equip Tècnic, format per persones del territori que s'encarreguen de fer possible el procés participatiu des de la proximitat.

A més, compta amb dos òrgans, el Comitè Executiu, encarregat de la supervisió del projecte i de la seva visió estratègica, i la Comissió Tècnica, encarregada de dur a terme el projecte i prendre les decisions operatives. La composició dels diferents òrgans i equips en l'edició del 2015 es detalla a continuació.

Comitè Executiu

Montserrat Morera i Miquel Aragón (CAB), Joaquim Sabater i Pau Vidal (OTS), Sílvia Luque (FFG), Rafael Ruíz de Gauna i Jose Carlos Hermida (FPT), Miquel Vilagut (OSLC).

Comissió Tècnica

Miquel Aragón, Ramon Torra i Carles Viñas (CAB) / Torre Jussana, Pau Vidal i Montse Fernández (OTS), Hungria Panadero (FFG), Marina Aguilar (FPT)

Equip de treball de camp

Miquel Aragón, Ramon Torra, Conxita Mensa i Alex Garcia (CAB) , Pau Vidal, Montse Fernández, Adaia Alonso, Rut Garcia i Mireia Munté (Observatori), Hungria Panadero, Enya García, Èlia Torrecasana i Zahira Peña (FFG) , Marina Aguilar i Albert Fornies (FPT), Alessandra Giovaninetti i Cristina Miquel (Taula d'entitats de Sarrià), Joan Sonet (Voluntaris 2000), Jony García i Emilio Juárez (Can Masdeu), Pau Gil (Coordinadora d'Entitats del Poblenou), Laura Obis (L'Harmonia), Anna Sellarès i Miquel Sais (Plataforma Infantil i Juvenil de les Corts), Albert Gil (Teixint Connexions), Núria Font i Joan Font (Lluïsos d'Horta), Sònia Tomàs (Secretariat d'Entitats de Sants, Hostafrancs i la Bordeta). En Sabadell i la Terrassa han treballat els equips tècnics de l'Ajuntament amb contacte amb entitats locals.

8.4. Fonts consultades

Ajuntament de Barcelona. Districte a districte. Història dels districtes.

www.barcelona.cat

Ajuntament de Barcelona. Departament d'Estadística. Observatori de districtes.

<http://www.bcn.cat/estadistica/catala/documents/districtes/index.htm>

Corts, S.; Montaña, O.; Torra, R. (2012). *"2n Congrés d'Associacions de Barcelona. Memòria 2010-2011"*. Barcelona: Consell d'Associacions de Barcelona.

Fernández, M.; Vidal, P. (2016). *"Panoràmic de Catalunya 2015. Síntesi de resultats"*.

Fernández, M.; Vidal, P. (2015). *"Panoràmic de les Associacions de Barcelona 2014. Fotografia d'un compromís amb la ciutat"*. Dossier Barcelona Associacions. 2a època – núm1. Barcelona: Torre Jussana

Registre d'entitats esportives. Generalitat de Catalunya **www.esport.gencat.cat**

Idescat. Dades de població **www.idescat.cat**

Llei 25/2015 del 30 de juliol, del voluntariat i del foment de l'associacionisme. DOGC 6930 del 7/8/2015. Recuperat de:

<http://portaldogc.gencat.cat/utillsEADOP/PDF/6930/1438814.pdf>

Murray, R.; Larry, J. (2005). *"Estadística"*. 3a edició. Mèxic DF: Mc Grau-Hill / Schaum.

Obrador del Tercer Sector Ambiental (2015). *"Baròmetre del Tercer Sector Ambiental de Catalunya 2015"*. **<http://entitatsambientals.cat/wp-content/uploads/2016/11/Informe-Barometre-2015-TSAcat.pdf>**

Vidal, P.; Fernández, M. (2013). *"Anuari 2013 del Tercer Sector Social de Catalunya. Document de síntesi"*. Barcelona: Taula d'entitats del Tercer Sector Social i Observatori del Tercer Sector **www.anuaritercersectorsocial.cat**

Agraïments

Gràcies a totes les entitats participants per fer possible aquesta recerca i col·laborar, d'aquesta manera, a enfortir el món no lucratiu. Gràcies també a les federacions implicades en el Panoràmic per donar empenta a la recollida de respostes i per les aportacions en el disseny del qüestionari.

El projecte no hauria estat possible sense el treball dedicat de tot l'equip així com del suport de les institucions i administracions públiques.

Gràcies a tots i totes!

**Conegueu tots els serveis
i la formació que Torre Jussana
ofereix a les entitats de BCN a
bcn.cat/tjussana**

TORR
EJUS
SANA

CENTRE DE SERVEIS A LES
ASSOCIACIONS

Avinguda Cardenal Vidal i Barraquer 30
08035 Barcelona
Tel.: 93 256 41 18
tjussana@bcn.cat
bcn.cat/tjussana
twitter.com/tjussana
facebook.com/torrejussana

TORR
EJUS
SANA

CENTRE DE SERVEIS A LES
ASSOCIACIONS

Cogestionat amb:

consell d'associacions
de barcelona

Ajuntament
de Barcelona